V. Anti-tradiția edițiilor „britanice”

V.1. Istoria activităţii BFBS – ulterior UBS

Societatea Biblică Britanică şi pentru Străinătate (*British and Foreign Bible Society*) a fost fondată, în 1804, pentru a furniza *Biblii* în primul rând Ţării Galilor (Steer 2004: 45-8). Statutul Marii Britanii de Imperiu global a permis însă fondatorilor să adauge imediat şi o dimensiune internaţională: propunerea „*Why not for the world?*” a venit firesc, iar societatea și-a propus să fie „o instituţie care se naşte într-o naţiune pentru binele tuturor” (*ibidem*: 69).

BFBS şi-a asumat o identitate de graniţă, ca „o societate pentru furnizarea mijloacelor religiei, dar nu o societate religioasă” (*ibid.*: 170), ceea ce îi permitea să coopteze figuri politice importante, care aduceau capital de imagine şi dădeau greutate iniţiativelor Societăţii[302]. *Bible Society* era astfel susţinută, ca organism reprezentativ al intereselor (fie şi doar culturale) britanice, de ambasadele Imperiului, care îi deschideau uşile şefilor de state şi îi asigurau protecţie,

[302] Printre ei, activistul anti-sclavie Wilberforce, fost guvernator al Indiei şi lordul Teignmouth (primul conducător ales al societăţii) - un moderat, deschis spre un generos ecumenism, dar dependent de perspectiva protestantă. Chiar Regina Victoria devine membră, în 1838.

BDD-B837-06 © 2017 Mediaprint
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.115 (2026-11-17 07:58:27 UTC)

contrabalansând influenţa oricăror culte locale[303]. După cum afirmă unul din istoricii contemporani ai Societăţii, Roger Steer, acţiunile ei „trebuie luate aşa cum sunt, căutând doar partea bună a lor" – căci nu se puteau aduce reproşuri în materie religioasă unei societăţi laice. Marile cantităţi de *Biblii* puse în circulaţie nu au oprit, desigur, procesul de secularizare globală (şi, cu timpul, iniţialul *lack of supply*, s-a transformat în *lack of demand*[304]), însăşi Societatea fiind, o expresie a acestui proces – chiar dacă, pe de altă parte, îşi aroga, optimist, reuşita creării unei „noi ere a creştinătăţii". În virtutea laicităţii ei, apela, pentru a strânge bani[305] din cât mai multe direcţii, la compromisuri arbitrare. La început, membrii societăţii s-au raportat la *Biblia* de la Geneva[306], populară în mediul lor. Pentru că la aceasta deranjau notele şi comentariile cu tentă calvină, s-a votat, pentru atragerea cât mai multor donatori[307], publicarea de *Biblii* „fără note sau comentarii" ceea ce a devenit o „regulă fundamentală" a instituţiei. În aceeaşi manieră practică s-a argumentat, în 1825, și eliminarea cărţilor deuterocanonice (numite de englezi *Apocrypha*): *Biblia* de la Geneva nu le conţinea, iar majoritatea donatorilor nu a dorea să ofere „banii proprii" pentru ceea ce era „addition to Scripture", adică pe „legende" (Steer 2004: 160).

[303] Cu care nu se putea angaja în dezbateri, devreme ce era o simplă organizaţie non-guvernamentală capitalistă, unde calitatea de membru decident se obţinea prin sumele donate.

[304] Vezi Steer 2004: 444.

[305] Iniţial, prin donaţii; mai târziu, în cazul ABS şi UBS, printr-o campanie profesionistă de cereri de ajutor prin poştă (Robertson 1996: 221-2).

[306] Ea era modelul Societăţii, în chestiunile privind notele şi comentariile, precum şi cărţile *Apocrypha* (Robertson 1996: xi).

[307] „Without note or comment" era şi o regulă ce ţinea de colectarea banilor (Robertson 1996: 61): „Any attempt to underscore one interpretation rather than another would be to invite controversy and possible loss of support."

BDD-B837-06 © 2017 Mediaprint
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.115 (2026-11-17 07:58:27 UTC)

Aceste reguli, atât de arbitrar stabilite[308], au fost urmate cu sfințenie. Se interziceau introducerile pentru toate *Bibliile* nou-traduse, şi nici măcar foile de text nu puteau fi trimise nelegate în afara Angliei, de teamă că cineva ar putea să adauge vreo prefaţă, și astfel să încalce „regula fundamentală", sau vreo carte deuterocanonică, făcând astfel ca adevărul să devină „impur"[309].

Se recunoaşte azi, în unele autocritici vagi și generale, că membrii din 1825 aveau o cunoaştere slabă a realităţilor de pe continent, şi nu au și-au imaginat că Bisericile (inclusiv cele protestante) vor avea obiecţii faţă de operaţiunile societăţii[310]. O dovadă e că nici azi istoriile societății nu au informaţii valabile despre canonul biblic ortodox[311] – și nicăieri nu se face legătura între ruptura în 1826 a Agenţiei Ruse de Socie-

[308] Steer 2004: 347. Pe baza unor discuţii între nişte sponsori adunaţi întâmplător se stabilea, în secolul XIX, prin vot, definiţia *Bibliei*!

[309] Regula „fără note sau comentarii" garanta că Societatea sprijină „the pure unmixed Text of the Bible" (*Rudis Indigestaque*… p. A2), Sau, cum spunea, titlul altui pamflet din 1832 publicat la Londra de Rev. John Kempthorne, furnizează „Comprehension without compromise".

[310] (Browne 1859; I, 96). Şi unii regretă (Batalden/Cann/Dean 2004: 4) abandonarea experimentului ecumenist iniţial, şi trecerea la canonul strict protestant, până în 1966. Neîncrederea creată de controversa din 1826 privind Apocryha a dus de altfel la ruperea National Bible Society of Scotland, pe când „experimentul", deşi era un interconfesionalism pan-evanghelic în primul rând, a fost totuşi un precusor important al mişcării ecumeniste de mai târziu (*ibid.*: 39).

[311] Steer (2004: 159) afirmă de pildă că Biserica Răsăriteană nu are nici o poziţie privind includerea în Biblie a cărţilor Apocrypha (deuterocanonice). Faptul că ea reapare ca o colaboratoare atunci când poziţia Societăţii se relaxează pe această temă (*ibid.*: 420 nu-i spune nimic. Admite doar că, în 1826, „they had not studied carefully enough the character of the version of the Scripture used by Protestants, Catholics and the Orthodox Church abroad. Or if they did, they did not think through the implications of their actions".

BDD-B837-06 © 2017 Mediaprint
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.115 (2026-11-17 07:58:27 UTC)

tate şi decizia acesteia din 1825[312]. Impactul negativ al regulii privind *Apocrypha* a fost minimalizat, pretinzându-se superficial că va fi o provocare care îi va stimula şi pe alţii să-şi scoată singuri *Biblii* mai multe, cu *Apocrypha* (Steer 2004: 163-4), dacă vor voi – şi, oricum, cele fără *Apocrypha* erau mai bune decât nimic (Canton 1904: III, 316).

Multe din greutăţile întâmpinate de colportori pe teren veneau din lipsa comunicării şi a tendinţei de a subscrie totul avantajelor politice de moment ale britanicilor. La adăpostul protecţiei imperiale, pentru colportorii BFBS, tradiţiile locale erau subiect de glume şi ironii[313]. A fost nevoie să treacă un secol şi jumătate, şi ca Anglia să-şi piardă imperiul şi o parte din forţa financiară[314], ca să accepte, în final, de la americanii din ABS, amendamentul de bun simţ la absurda regulă „without note or comment"[315]: notele şi comentariile care nu sunt *doctrinale* sunt foarte necesare pentru lămurirea pasajelor dificile – cum decide noul UBS[316], care promova, în locul

[312] Rămâne un mister (Batalden 2004: 169) de ce „Russian Empire was the scene for the Society' greatest international succes and its most conspicuous failure", Iar Canton (1904: I 404-22) nu face nici o legătură între „Catastrophe in Russia" şi măsura din 1826, deşi prezintă lucrurile cronologic.

[313] Văzute prin prisma confesiunii lor, ele erau „o caricatură de creştinism"(Steer 2004: 2011) Borrow, misionar în Spania, povestea cum ani la rândul i s-a reproşat că activitatea sa încălca dispoziţiile Conciliului din Trent, totuşi niciodată n-a fost curios să citească acel canon, pentru a da şi alt răspuns decât că „e vorba de ceva vechi", ci s-a mulţumit cu pârghiile diplomatice. Iar istoricii Societăţii aprobă această conduită – o adevărată marcă a BFBS, o bună bucată de vreme.

[314] În 1957, după afacerea Suez (Robertson 1996: 123 şi Batalden/Cann/Dean 2004: 8). Finalmente, BFBS a ajuns o societate biblică naţională printre altele, chiar dacă dă încă atenţie şi situaţiei externe. Între timp se luptă cu tot mai acuta lipsa de interes pentru Biblie la ea acasă.

[315] Abia în 1939 (Robertson 1996: 60-1).

[316] După 10 ani de la crearea UBS, a început să se dezvolte ideea că principiul *without note or comments* nu e suficient (Robertson 1996: 54).

BDD-B837-06 © 2017 Mediaprint
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.115 (2026-11-17 07:58:27 UTC)

fidelităţii literale faţă de tradiţia *Bibliei* englezeşti, noţiunea traductologică de „transfer of meaning”[317]. Sub egida UBS[318], mişcarea Societăţilor Biblice se întoarce la deschiderea de la începuturile BFBS, dar, chiar în noua atmosferă mai deschisă, notele [319] şi cărţile Apocrypha rămân „thorny questions” (Robertson 1996: 117).

Societatea a avut la început o orientare ecumenică – recomanda angajaţilor „să servească adevărul, să evite controversele şi să lucreze cu toate confesiunile”. Totuşi, mediul închis al iniţiatorilor[320], avea orizontul ecumenic impregnat de protestantism: compromisurile admisibile pentru acel mediu nu erau neapărat la fel în întreaga lume. Iniţiatorii au fost dezamăgiţi să constate că în ciuda idealurilor „simple”, de „a face *Biblia* disponibilă într-o formă pe care toţi să o poată înţelege şi pe care să şi-o poată permite (Robertson 1996: xii), nici BFBS, nici „sora” ei americană, ABS, n-au primit din partea Bisericilor Catolică şi Ortodoxă încurajările aşteptate (*ibidem*: 2). Chiar şi când relaţiile cu celelalte culte s-au îmbunătăţit, eticheta nu putea fi evitată – cum recunoaşte Robertson (*ibid.*: 61): „E naiv să crezi că Bible Societies erau

[317] Prin Eugene Nida, care l-a avut ca precursor pe Benjamin Jowett. UBS a pus de la început problema *calităţii* traducerii (Robertson 1996: 54).

[318] Întemeiată printr-o iniţiativă din mai 1946 de BFBS, alături de American Bible Society,The Nederlands Bible Society and the National Bible Society of Scotland, cele patru Societăţi Biblice cele mai active, şi susţinute de Cehoslovacia, Danemarca, Finlanda, Franţa, Germania, Norvegia, Polonia, Suedia şi Elveţia. World Council of Churches, atunci în proces de formare, era de asemenea reprezentat.

[319] Steer 2004: 397 – după Nida, ele sunt chiar obligatorii pentru lămurirea contextului.

[320] Comitetul General a avut, de la început în compoziţia sa 15 membrii ai Bisericii Anglicane, 15 membri ai altor denominaţiuni creştine din Anglia, plus 6 membri străini (Steer 2004: 79).

BDD-B837-06 © 2017 Mediaprint
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.115 (2026-11-17 07:58:27 UTC)

altceva decât reformate". ONG-urile religioase laice[321] sunt de multe ori paravane pentru prozelitismul confesional – acesta poate deturna neutralitatea oriunde o orientare doctrinară minimală nu este asumată de la început. Deschiderea ecumenică e sinceră şi funcţională când este asumată şi confesional.

Deşi regulile pentru translatori prevedeau ca, la elaborarea unui text, să se protejeze sensibilităţile bisericilor locale (ai căror lideri trebuiau consultaţi despre eventualii termeni ofensatori), iar colportorilor li se interzice să denunţe vreun sistem de credinţă[322], *estrangement*-ul insularilor epocii mai ales faţă de cultura Europei estice producea şocuri culturale. Colportorii din Rusia acuzau cu vehemenţă, după momentul despărţirii Agenţiei Ruse de BFBS (1826), „idolatria" ortodocşilor veneratori ai icoanelor şi ai Fecioarei Maria. Ortodocşii greci care nu agreau partizanatul Societăţii erau numiţi fanatici, superstiţioşi şi medievali. Traducătorii au preluat, şi ei, astfel de excese în *Bibliile* britanice. Reacţia britanicilor va fi însă cel puţin la fel, când BFBS ajunge în situaţia de a accepta ea însăşi cel mai mic compromis[323].

[321] Howsam 2004: 24. BFBS a fost mereu ceva între „o organizaţie evanghelică" (protestantă) şi un „publisher" care respectă „customs of book trade".

[322] Şi să evite controversele (Steer 2004: 309, 325).

[323] Atunci când se discuta, în 1971, la Louvain, la Conferinţa *Faith and Order* a WCC, alături de *Biblie*, şi despre Conciliul de la Calcedon, în viziunea BFBS se complicau în mod greşit lucrurile, anulându-se „claritatea"(Robertson 1996: 84). Şi alte societăţi biblice au reacţionat în acelaşi fel. Iar mulţi protestanţi s-au opus cooptării catolicilor şi ortodocşilor în Forumul Agenţiilor Biblice din suspiciune faţă de istoria lor de conflict cu protestanţii. „Dogma catolică s-ar putea strecura în *Biblii*", căci „orice traducere e o interpretare" – justificau ei acum reticenţa la astfel de asocieri (*ibid.*:178, 310). De altfel, în Anglia nu s-a putut publica, multă vreme, decât versiunea autorizată a *Bibliei* locale – şi nici măcar reginei, ca anglicană, nu i se putea dărui ceea ce Societatea publica pentru alţii, lipsind cărţile *Apocrypha*, conform tradiţiei (Steer 2004: 384).

BDD-B837-06 © 2017 Mediaprint
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.115 (2026-11-17 07:58:27 UTC)

V.2. Istoria activitatii BFBS in Romania (cu referire la *Psalmi*)

În general, istoriile BFBS abia dacă amintesc despre România, care, faţă de cuprinderea globală a activităţii Societăţii, n-a fost o zonă prea importantă.

Primul şi probabil cel mai important şi mai bun lucru făcut de BFBS pentru români a fost, *Biblia* tipărită în 1819 prin Agenţia numită Societatea Biblică Rusă. Era perioada de început a ONG-ului britanic, când se puneau bazele mişcării ecumenice, reluate mai târziu, și se colabora entuziast cu Imperiul ţarist ortodox. Pentru basarabenii din Imperiu, cele 5.000 de *Biblii* (plus exemplarele de Noul Testament; 5.000 în 1919, separat faţă de cele 5.000 scoase în 1817 pentru Moldova şi Ţara Românească) au avut un rol important în păstrarea identităţii naţionale. Câteva sute de *Biblii* au circulat şi în Ţările Române (Olariu 2003: 16). Conform regulii Societăţii, *Biblia* (o carte cu un format compact, frumoasă, bine legată, dar – o altă marcă a Societăţii – cu destule greşeli de tipar, din grabă) avea, în loc de introducere, o scurtă notă în care se preciza cine o tipăreşte – iar Noul Testament nu avea nici măcar atât. Importanţa acestor tipărituri venea din faptul că s-a folosit, la sugestia mitropolitului Gavriil Bănulescu, textul lui Samuil Micu de la 1795 (Tappe 1968: 95), cu corecturi minore – era o adevărată ediţie ecumenică a epocii.

Cererea şi entuziasmul ortodocşilor pentru *Bibliile* tipărite a fost mare, şi Bisericile locale şi-au dat tot concursul, văzând la BFBS doar gestul nobil, nu şi agenda nemărturisită. Iniţial, spune Tappe, Societatea fusese informată că în România nu exista nicio traducere a *Bibliei*, şi acţiunea ei pleca de la premisa că e mai uşor „să îndrepte (*amend*)” pe supuşii creştini ai turcilor decât să îi convertească pe otomanii necreş-

BDD-B837-06 © 2017 Mediaprint
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.115 (2026-11-17 07:58:27 UTC)

tini[324].

În Ţările Române, Societatea intră, din păcate, abia după momentul radicalizării protestante din 1825, când spiritul ei iniţial de deschidere se diminuase şi renunţase la „experimentul ecumenist" (Batalden/Cann/Dean 2004: 4). Primul contact se face prin reprezentanţa de la Smyrna (Turcia). Intenţiile iniţiale, din 1826, de tipărire a unei *Biblii* româneşti fără Apocrypha, au fost abandonate, din lipsă de interes din partea *the Comitee*. Ulterior, agentul Benjamin Barker îi cunoaşte, în 1834, la Constantinopol, pe viitorii domnitori ai Moldovei şi Ţării Româneşti, Mihail Sturdza și Alexandru Ghica, cărora le face vizite în Principate – din cauza opoziţiei prelaţilor greci, n-ar fi putut deschide subiectul *Bibliei* la Constantinopol. Reuşeşte să tipărească, în 1838, la Smyrna, un Nou Testament – desigur, fără prefaţă, conform regulii Societăţii, dar copiind o versiune pe care i-o pusese la dispoziţie clerul ortodox. Moldova nu acceptă deloc colaborarea, fiind prevenită de Patriarh. Totuşi, în Ţara Românească, mai mulţi oficiali cumpără noua versiune pentru elevii de la Sf. Sava, dar exemplarele se distribuie greu, pentru că formatul şi stilul tipografic derutau, părând „prea profane"[325]. Se vând,

[324] Tappe 1968: 91 – „Dated from Vienna, May 1811, von Hammer's memorandum urged the distribution of the Scriptures in the languages of Turkey's Christian subjects rather than in Turkish, on the ground that it would be easier to amend Christians than to convert non-Christians. He asserted that the Wallachians never had the Scriptures translated into their native tongue; that the Wallachians and Moldavians had only very few books printed".

[325] Tappe 1968: 103. Colportorii Societăţii Biblice Britanice nu conteneau să se mire de reverenţa ortodocşilor pentru textele biblice, notând stupefiaţi cum îşi făceau cruce ruşii şi sărutau *Biblia* (Steer 2004: 319) – deşi ei „nu au suferit pentru ea" niciodată, cum nota recent un protestant cunoscător al tradiţiei răsăritene (Cooper 2003: 145-6), În schimb, pentru ortodocşii era uimitor să constate că principiul „Sola Scriptura" nu înseamnă deloc, la protestanţi, mai multă deferenţă faţă de textul sacru, ci, dimpotrivă, mai multă îndrăzneală – tocmai din partea lor. Din punct de

BDD-B837-06 © 2017 Mediaprint
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.115 (2026-11-17 07:58:27 UTC)

totuşi, câteva mii de exemplare. Barker stă un an şi ceva în Ţara Românească, (până în 1853), lucrând cu domnitorul, în ciuda clerului, şi gândindu-se la variante de livrare a cărţilor în Moldova, prin Basarabia sau Muntenia.

Influenţa tipăriturilor BFBS începe să se vadă într-o libertate mai mare faţă de textul Biblic, astfel că şi ortodocşii încep să tipărească unele extrase scurte, în formate mici, ieftine şi comode, după model „britanic”[326]. Barker nu îndrăzneşte încă să ridice problema unui Vechi Testament tradus din ebraică, conform principiilor protestante – raporta Societăţii că aşa ceva nu ar putea fi admis de cler (de altfel, în 1835 se emisese, deja o decizie sinodală grecească în această privinţă).

În 1854, îl regăsim Ţările Române pe noul agent S. Mayers, care deja dubla preţul la Noul Testament din Ţara Românească şi Moldova din cauza cererii mari – mai multe mii de exemplare. Agenţii Mayers, apoi şi Colquhoun, excelent primiţi de domnitor şi, aşa cum mărturisesc, trataţi bine de români în genere.

La fel ca şi la ruşi însă, odată câştigată încrederea oficialităţilor prin tipărirea textului propus de clerul local, BFBS trece la editarea pe cont propriu a Noului Testament, apoi şi a cărţilor Vechiului Testament – după standarde proprii: pe baza versiunii ebraice şi fără cărţile deuterocanonice –, întreprindere pentru care continuă să primească un oarecare

vedere tehnic, unele din cărţile societăţii Britanice erau, desigur, adevărate realizări; totuşi ele arătau nepotrivit în contextul nostru: într-adevăr, întâlneşti, în arhiva Societăţii, formate diferite şi curioase, de fiecare dată altul, dând o impresie de grabă şi improvizaţie; parcă prea mici, dar în acelaşi timp greu de ţinut în mână, ci mai potrivite poate ca talisman. Uneori, Societatea publica în spaţiul nostru şi combinaţii inedite de cărţi biblice (de pildă, la Iaşi au scos doar Vechiul Testament. Aristia a scos *Genesis, Isaia şi Psalmii*, iar pentru bulgari se tipărea un volum conţinând *Psalmii* împreună cu *Proverbele* şi *Ecclesiastul*..

[326] O spune chiar directorul Şcolilor, Petre Poenaru (Tappe 1968: 103).

BDD-B837-06 © 2017 Mediaprint
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.115 (2026-11-17 07:58:27 UTC)

sprijin și de la cler, din bonomie, ignoranţă şi nesesizarea agendei prozelitiste, ori din considerentul că diferenţele nu ar fi atât de importante, cum putea părea până la episodul conflictual privindu-l pe Cornilescu (la fel, se primea în continuare şi *the cordial approval of the Russian Orthodox Church*[327]). O *Biblie* diferită, fără o prefaţă care să prevină asupra numeroaselor modificări, avea însă toate datele, obiectiv vorbind, unei fraude filologice, doar că BFBS socotea atunci aceasta o cale de urmat pentru „misiunea" confesională proprie.

V.3. Ediţii de consemnat

În privinţa Psalmilor, e de consemnat în primul rând ediţia din 1859 – „Psalmii"[328] aparăruţi la Bucureşti, în traducerea lui de Constantin (Costache) Aristia, actor şi om politic de originea greacă, traducător al Iliadei şi amic al lui Ion Heliade Rădulescu. Supratitlul, *Biblia Sacra*, e de altfel comun cu cel al traducerii publicate la Paris în 1858, de Heliade Rădulescu, după primele cărţi ale *Bibliei*. Spre deosebire de versiunea lui Heliade, care avea ca sursă Septuaginta, această traducere era „din ultima ediţiune ellenică recorrectată supra ebraiciloru archetipi", coform paginii de titlu, adică se baza pe varianta „britanică" neogreceascâ[329], și era doar „recorectată" după originalul ebraic.

[327] Roe 1965: 63 – despre perioada 1905- 1919.

[328] „Cu cheltueala Societăţi Ierografice Bretanice şi Străine spre propagarea sfântului cuvântu în Bretania şi la alte naţiuni."

[329] Cum observă corect Savelovici (2012: 89) – spre deosebire de Florescu, care (2011: 83) spune, ambiguu: „tradusă după Biblia greacă".

BDD-B837-06 © 2017 Mediaprint
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.115 (2026-11-17 07:58:27 UTC)

Foloseşte, în multe locuri, acelaşi limbaj burghez elevat al epocii[330].

Apoi, o nouă traducere apare, în 1863, la Bucureşti, fiind realizată de Keller, evreu creştin, agent al BFBS în Ţara Românească, şi de Ştefanide, român cu origini greceşti. Începând cu această ediţie, *Psaltirile* „britanice" poartă de regulă titlul „Cartea Psalmilor tradusă întocmai dupa textul original" (care insinua că Texul Masoretic, întrucât este în limba evreiască, ar fi varianta originală a *Psalmilor*). Versiunea continua aceeaşi tradiţie a neologismelor ilizibile.

În 1866 urmează, tot la Bucureşti, o ediţie tradusă de Ieronim Voruslan, profesor de seminar ortodox. Aceasta suferă, în 1867, o revizuire în direcţia Textului Masoretic din partea agentului William Mayer (de la London Jews Society Iaşi), fiind retipărită astfel, în acelaşi an, în tomul al II-lea al Vechiul Testament care se va încheia în 1869. Textul e reluat în *Bibliile* 1871 (Iaşi) şi 1873 (Budapesta). Teologul ortodox Nicolae Nitzulescu va realiza o nouă revizuire, ce apare în *Biblia* de la Iaşi, în 1874, în *Psaltirile* vieneze din 1875, 1877 şi 1881, şi cele bucureştene din 1877, 1905, 1906 şi 1917, apoi în *Bibliile*, tot de la Bucureşti, din 1908, 1911 şi 1921[331].

În fine, Dumitru Cornilescu publică, în 1920 „Cartea Psalmilor", sub egida Societăţii Evanghelice Române, versiune ce e inclusă întâi în *Biblia* publicată de prinţesa Ralu Callimachi, în 1921, apoi e propusă BFBS, care o tipăreşte în 1924, apoi în 1931 şi de atunci încoace[332], fiind pusă în circulaţie pe o scară largă de colportorii Societăţii, care

[330] Şi Bălan 1914: 214 observa, contrariat, că această tendinţă de a folosi un limbaj elitist nu se potriveşte unei traduceri destinate unui întreg popor, unui public de milioane de cititori.

[331] Ediţiile sunt în aceste decenii foarte dese şi fără modificări, astfel că numărul lor, nefiind clar specificat, e aproape imposibil de stabilit.

[332] Inclusiv ediţiile neoprotestante post-Cornilescu (GBV şi NTR), sunt tributare în mare parte acestuia (mai ales prima), vezi şi Birtz (2013: 33) şi Conţac 2011b: 223-5.

BDD-B837-06 © 2017 Mediaprint
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.115 (2026-11-17 07:58:27 UTC)

raportau succesul ei de piaţă – fie el şi unul subvenţionat. Cornilescu renunţă la neologismele din vechile ediţii britanice, în schimb de multe ori cade într-un limbaj excesiv de colocvial. În plus, el colectează, din ediţiile precedente, şi din traducerile occidentale Segond şi Darby, toate sugestiile de interpretare a textului în direcţia doctrinei protestante.

Promovând un asemenea text, colportorii cereau de la Biserica Ortodoxă, pe care în fond o subminau, toleranţă, recunoscând pe de altă parte că nu înţeleg tradiţia locală – lucru care astăzi li se pare nelalocul lui chiar şi celor mai entuziaşti istorici ai Societăţii[333]. Românii, la rândul lor, înţelegeau prea puţin mentalitatea englezilor şi îi tratau cu mai multă toleranţă decât mediile catolice, mai familiarizate cu agenda lor globală. De asemenea, conducerea de stat încuraja, din considerente politice, acţiunile Societăţii, dându-le tot girul[334].

[333] „To the tortuous background of Balkan history between the wars the work of the Society's colporteurs appears curiously unrelated. From the standpoint of a later age one might wish to have seen an increasing involvement of the Society with the Churches, and particularly with the Orthodox Church in these countries. It must be recognised, however, that such involvement was not a basic element of the Society's policy between the wars. From the Orthodox it sought only tolerance and understanding; among Roman Catholics it sought nothing more than liberty, and whilst recruiting its staff almost 'entirely from small Protestant minorities, the Society was particular never to become so involved with any one of them as to become identified with it in the eyes of governments" (Roe 1965: 268).

[334] „The Rumanian Government's attitude was one of more than mere tolerance, for a directive from the Ministry of the Interior issued in 1910 requested that every facility be given to the Society's Agents in the various provinces of the country, and emphasised their right to circulate the Bible by means of colportage. Here too the Orthodox clergy were generally well disposed, and on many occasions shared in the work of selling the Society's versions, but the major part of this task fell of course upon the colporteurs, two of whom lived permanently in Rumania, being joined from time to time by others from Servia or other neighbouring

BDD-B837-06 © 2017 Mediaprint
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.115 (2026-11-17 07:58:27 UTC)

Succesul versiunii Cornilescu a venit şi în contextul în care colportajul abia se relua, cu un elan nou, după primul război mondial, în anul 1922. În 1924, se puneau la dispoziţie aproape 100.000 de tipărituri. Este posibil ca la această creştere de tiraj să fi avut o contribuţie şi stilul traducerilor Noului Testament şi *Psalmilor* publicate în 1921 de Cornilescu (descris încă de istoricul BFBS Roe drept „an Orthodox scholar"). Deşi versiunea nu a fost de la început adoptată ca text oficial al Societăţii în limba română, ea a fost ulterior pusă în circulaţie în tiraje tot mai mari, de colportorii Societăţii, dovedindu-se, cum spune Roe, „extremely popular"[335].

Revenirea la un nou episod de colaborare ecumenică fructuoasă avea să aibă loc abia după ce în locul BFBS a început să acţioneze UBS. Acest organism a reuşit să găsească un *modus vivendi* cu guvernările comuniste din Europa de est (Robertson 1996: 248), inclusiv cu cel din România, contribuind la tipărirea *Bibliei* Ortodoxe de la 1968, cu concursul dat de patriarhul Justinian. La trei luni de la preluarea puterii de către Nicolae Ceauşescu, în iunie 1965, arhiepiscopul de Canterbury, Michael Cantuar, l-a vizitat pe Patriarh, iar, peste un an, acesta îi întoarce vizita, prilej cu care Cantuar îl îndeamnă să solicite UBS sprijin pentru tipărirea unei *Biblii*. În urma demersurilor făcute de Justinian, autorităţile comuniste permit importul de hârtie (dinspre

countries" (Roe 1965: 75).

[335] „Colportage was not resumed in Rumania until early 1922, partly owing to the difficulty of recruiting staff, and partly because chaotic transport conditions made it difficult to supply books to the depot in Bucharest. In 1924, however, nearly 100,000 copies were circulated, compared with 5,000 in 1920. This steadily increasing circulation was greatly stimulated by the publication in 1921 of a translation of the New Testament and Psalms by a Rumanian Orthodox scholar, Cornilescu. Although this translation was not at once adopted as the Society's official Rumanian text, it was widely circulated by the Society's colporteurs, and proved extremely popular" (Roe 1965: 267).

BDD-B837-06 © 2017 Mediaprint
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.115 (2026-11-17 07:58:27 UTC)

BFBS), pentru tipărirea a 100.000 *Biblii*, liderii americani ai Societăţii fiind încântaţi că-i pot ajuta pe creştinii de dincolo de Cortina de Fier – iar, în afară de ABS (alături de BFBS), au mai contribuit la suma pentru cele 160 tone de hârtie subţire şi Societăţile din Canada, Olanda, Norvegia şi Suedia[336]. Hârtia şi cerneala de tipar (tot englezească), au venit în tranşe, în 1968, iar cele 100.000 de exemplare au fost distribuite – câte 10-25 în fiecare din cele 8.600 de parohii, pentru a dovedi vocilor critice şi suspicioase din rândul finanţatorilor că sprijinul pentru BOR a fost realmente util. UBS a cerut la schimb ca sprijinul să fie menţionat în prefaţă (unde Patriarhul a lăudat în mod deschis „râvna" BFBS) şi, mai ales, ca „şi credincioşii din alt ţarc decât cel ortodox" să poată importa *Biblii* protestante. Împărţirea între Scripturile pentru ortodocşi şi protestanţi lăsa problema într-un context nefilologic, iar protestanţii păstrau aceeaşi dificultate de a înţelege rezervele Ortodocşilor – căci comunicarea între cele două spaţii, ortodox şi protestant, nu era cu mult mai bună decât în urmă cu un secol. Se profita însă de recenta atmosferă de deschidere marcată de intrarea Bisericilor Ortodoxe WCC în 1961 (la Delhi) şi apropierea UBS de Catolici cu care, în 1968, se parafau „principiile călăuzitoare pentru traducerea interconfesională". Pentru munca *overseas*, americanii de la ABS contribuiau însă cu jumătate, iar BFBS and commonwealth cu un sfert (Robertson 1996: 135). Mai târziu, în anii '80, activitatea în România a intrat într-o fază de *stagnare*.[337] Totuşi, colaborarea s-a păstrat[338] şi continuă şi azi, mai ales că

[336] CBS, DBS, NoBS şi SweBS.

[337] Robertson 1996: 242-3: la noi, ca şi la ruşi, se consemna: „*very slow progress". Biblia* Ortodoxă din 1968 cuprindea, în urma deciziei lui Justinian, Vechiul Testament din 1936, *Psaltirea* din 1957 şi Noul Testament din 1951. Ea a fost tipărită rapid (Guvernul a sprijinit acţiunea, prin atelierele Arta Grafică), cu titlul de „probă". Totuşi, a fost o performanţă simpla ei retipărire, chiar fără nici o îmbunătăţire, până în 1989.

[338] UBS a oferit hârtia și la următoarele reeditări (Conţac 2011a: 74)

BDD-B837-06 © 2017 Mediaprint
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.115 (2026-11-17 07:58:27 UTC)

Societatea interconfesională românească a intrat în UBS în 1994.

Putem reține deci că, în legătură cu activitatea BFBS în România, s-a formulat o poziţie ortodoxă oficială, recentă şi la cel mai înalt nivel, prin poziţia patriarhului Justinian: una, pe ansamblu, de apreciere – deşi Patriarhul păstra, desigur, o reticenţă faţă de standardele protestante de traducere pe care le promova Societatea[339].

Colaborarea, care astăzi e practic de neevitat, nu avea cum să nu aibă şi limite, dat fiind că între viziunea Societăţii şi cea a Bisericii Ortodoxe există mai multe tipuri de divergenţe şi incompatibilităţi.

V.4. Înnoire *vs.* stabilitate

Ideea protestantă a traducerii frecvente a textului biblic, pentru actualizarea permanentă a limbii şi accesibilizarea mesajului, nu corespunde întru totul tradiţiei ortodoxe. Andrei Şaguna explica, în acest sens, că limba *Bibliei* unui popor „nu-

---

La fel, a continuat și acordul pentru difuzarea *Bibliilor* protestante. Erau 5 milioane difuzate în România între 1924 şi 1981 (Birtz 2013: 32 şi Savelovici 2012: 110). Pe site-ul Gideons International, editura declară că a distribuit România de după 1990, până în prezent, alte peste 9,3 milioane de *Biblii* (Cornilescu).

[339] Românilor, ca şi ruşilor, li se reproşa această reticenţă de a adopta linia traductologică la zi în forurile de conducere ale Societăţilor Biblice, în timp ce Justinian se scuza, politicos. „UBS sought to encourage good modern translation in Orthodox majority countries. … The Romanian Orthodox church was even more reserved. The Patriarch Justinian, with a smile, explained the situation in Romania: «I think you have observed that we have very many theological professors. You may also have observed that we do not have quite that many theologians»” (Robertson 1996: 200).

BDD-B837-06 © 2017 Mediaprint
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.115 (2026-11-17 07:58:27 UTC)

mai o dată se face", restul fiind doar diortosiri, ca tăierile ramurilor uscate dintr-un „pom viu" (Şaguna 1856-8: vii). Prin polemica purtată cu Ion Heliade Rădulescu, mitropolitul îl oprea pe acesta din încercarea de a crea o *Biblie* în limbajul modern al vremii. Viziunea sa privind modificările minimale ce pot fi aduse textului biblic a fost urmată de ediţiile 1914 şi 1957 (în ceea ce priveşte *Psalmii*), iar ea s-a dovedit corectă, dat fiind că *Psaltirea* de linie e azi încă inteligibilă, pe când limbajul lui Heliade, modern la vremea sa, a ajuns desuet, arhaic şi ilizibil[340]. În schimb, seria de *Biblii* şi *Psaltiri* protestante din secolul XIX, a încercat, în virtutea unui spirit contestatar, să ducă la bun sfârşit experimentul lui Heliade Rădulescu, ruinându-şi, prin limba excesiv de neologizantă[341] şansele de a deveni ediţii de referinţă pentru un public mai larg. Dificultăţile originalului grecesc al Septuagintei, şi, mai ales, cele – recunoscute – ale Textului Masoretic (mulţi comentatori protestanţi sunt de acord azi că textul ebraic este în unele locuri corupt[342]), fac ca pasajele mai grele să sune, în traduceri succesive independente, de fiecare dată diferit,

[340] Folosirea neologismelor, deşi uşurează traducerea (oferind mai multe mijloace), aduce, pe de altă parte, conotaţiile unei lumi diferite, secularizate, care pot fi derutante, false prin efectul lor, ducând la un transfer de sens „Si se complectarŏ ast fel cerul şi terr'a cum şi tot adornamentul lor. Şi complectó Dumnedeu tóte quàte a făcut; - şi éccĕ bune fórte (era)" traducea Heliade („Genese" 1,31 şi 2,1-2). La Heliade se împleteau italienismele, franţuzismele şi latinismele (Sporiş 2015: 332).

[341] În *Psalmii* lui Aristia (1859), Dumnezeu „produce" fân pentru vite, iar omul scoate „nutriment" din pământ (103,16/104,14). În versiunea Keller-Ştefanide, în 1863 duşmanii sunt *inamici*, iar versetele sună în stilul: „Sacrificaţi sacrificii de dreptate, şi speraţi în Iehova!" (4,5/6); „Dară eu, prin mare misericordiea tua, întru în casa tua; şi mă închinu în templulu tău celu sacru, în respectu cătră tine" (5,7/8); fiindu îngreunatu de aversiune, el naşce falsitate (7,14/15). Aşa sună toată limba *Bibliei* din 1871: „Spre perfecţionarea sânţilor, spre lucrul serviciului, spre edificarea corpului lui Christos ... bărbat perfect" (Efes. 4,13).

[342] Un exemplu la îndemână este Ps. 2,12 (Janse 2009: 8).

BDD-B837-06 © 2017 Mediaprint
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.115 (2026-11-17 07:58:27 UTC)

producând, în loc de claritate, mai degrabă confuzie şi neîncredere. Pentru mediul ortodox, sunt mai greu de admis situaţii în care versetele obscure să aibă „atâtea traduceri câţi traducători”[343]: *Psaltirea* slavonă este practic neschimbată din secolul IX încoace, în timp ce „recitarea în felul evreiesc a psalmilor” îi deranja pe vechii pravoslavnici[344]. Biserica Greacă hotărât, în acelaşi spirit, la 1935, că textul elin al Septuagintei rămâne singurul autorizat pentru ortodocşi – ca răspuns la iniţiativele protestante de transpunere în greaca modernă (respingând deci versiunile produse de BFBS în limbile balcanice).

Principiul stabilităţii *Psaltirii* de linie, încă de la începutul slujbei în limba română (1710), a justificat reacţia mediului monahal faţă de traducerile din prima jumătate a secolului al

[343] Declaissé/Jacobson/Tanner 2014: 547 (despre versetul 67,31/68,30): *there are as many translations of this line as there are translators.* Într-adevăr, aici Aristia (1859) dă: „Ceartă fearăle din stuful de trestii, mulţimea taurilor, şi viţei popoarelor, *(până când fie care) va închina supunere cu părţi de argint*; respândeşte popoarele, care iubesc resbeluri.” Contesa Calomira de Cimara (1922) traduce, din evreieşte: „Sperie fiarele din trestie, adunarea taurilor printre junci, noroadelor, *întinse pe covoare de argint.*” Cornilescu dă: „Înspăimântă fiara din trestii, ceata taurilor, cu viţeii popoarelor; *calcă în picioare pe cei ce îşi pun plăcerea în argint!*” La fel se întâmplă şi în versetul 14/13, cu *porumbiţa*: e înţeleasă fie ca pradă, fie ca statuie, fie ca simbol israelit. Din păcate, şi în *Psaltirea* de linie apare o discontinuitate, în legătură cu acest verset (67,31/68,30): în 1914 se păstra „Ceartă hiarele trestiei, adunarea taurilor întru junicile popoarelor, *ca să se încue cei ispitiţi cu argint*”, iar de la 1957, găsim: „Ceartă fiarele din trestii, ceartă taurii, ceartă taurii adunaţi împotriva junicilor popoarelor, *ca să nu fie depărtaţi cei care au fost încercaţi ca argintul.*”

[344] De altfel, a fost trasat chiar un principiu în acest sens. A şasea comisie care a lucrat, în Rusia, la revizuirea *Bibliei* de la 1663, a decis menţinerea oricărei expresii pentru care se putea găsi măcar o singură versiune greacă echivalentă, oricât de neînsemnată. Retraducerile se operau doar în cazul expresiilor confuze care nu se puteau identifica în nici o recenzie a Septuagintei păstrată (Cooper 2003: 128, 153).

BDD-B837-06 © 2017 Mediaprint
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.115 (2026-11-17 07:58:27 UTC)

XX-lea – fără vreo legătură cauzală cu scrierile mitropolitului Şaguna din secolul precedent. Ci, aşa cum arăta Mircea Chialda, revizor al ediţiei 1957, statutul special al *Psalmilor*, integraţi în toate slujbele bisericeşti[345], face ca alterările lor să nu poată trece neobservate de masa credincioşilor, care le pot respinge, resimţindu-le ca pe un transplant nereuşit.

De altfel, şi în *Regulile* Societăţii pentru translatori[346] se enunţa un principiu similar: păstrarea unei versiuni care a trecut testul folosirii practice – deşi este neclar ce se înţelege prin „a trecut", în cazul când el e folosit, chiar şi după o intensă promovare, doar de către minorităţile anti-ortodoxe locale (pot acestea valida un text, în ciuda opţiunii majorităţii ortodoxe pentru de textul clasic?).

Sub imperiul unei false urgenţe şi al unei anume beţii a globalităţii, misionarii englezi au realizat, uneori, traduceri hilare, care pe istoricii BFBS de azi îi amuză: în loc de „o coroană netrecătoare", îi atribuiau lui Dumnezeu „o pălărie care nu se demodează" (Steer 2004: 238) etc. Printre greşelile şi excesele de acest gen ale Societăţii, ar trebui să fie amintită şi calitatea ediţiilor în limba română, care nu s-a ridicat la nivelul eforturilor financiare şi logistice depuse de Societate.

Aici însă, Cornilescu a intervenit cu o poziţie contradictorie în ea însăşi: a propus o versiune în „limba vorbită", dar pe care o voia, în acelaşi timp, definitivă, scutită de ciclul reînnoirilor viitoare (Conţac 2014: 176) – era de altfel rodul unei iniţiative proprii, spre deosebire de versiunile anterioare, comandate de Societate.

---

[345] „Această sfântă carte este împletită atât de mult cu slujbele Bisericii, încât dacă psalmii s-ar scoate din cult, ar produce un mare gol" (Chialda 1964: 649). Observaţia e valabilă şi din alt unghi: dacă s-ar face modificări, ele ar deranja – aşa cum s-a constatat la revizuirea făcută, chiar de Părintele Chialda, în 1957.

[346] „A revision should in most cases be limited to the correction and improvement of a version which has already stood the test of practical use" – Rules 1906: 12 (prevederea fiind reluată şi de celelalte reeditări).

BDD-B837-06 © 2017 Mediaprint
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.115 (2026-11-17 07:58:27 UTC)

V.5. Accesibilizări aproximative

Socotită în general, drept cel mai mare succes al Societăţii în România[347], pentru accesibilitatea ei, versiunea Cornilescu alunecă în extrema opusă faţă de încercările britanice precedente: eliminând neologismele şi renunţând la tot ceea ce considera a fi calc, forţează deseori „clarificări" şi transpuneri în limba populară, chiar cu preţul exactităţii.

Cornilescu traduce, de pildă, în 77/78,30: „*Dar n-apucaseră să-şi stâmpere bine pofta*, mâncarea le era încă în gură" –, dependent de Segond (*Ils n'avaient pas satisfait leur désir*), deşi originalul precizează că îşi „stâmpăraseră pofta" destul de bine: **οὐκ ἐστερήθησαν ἀπὸ τῆς ἐπιθυμίας αὐτῶν** ἔτι τῆς βρώσεως αὐτῶν οὔσης ἐν τῷ στόματι αὐτῶν (לֹא־זָרוּ מִתַּאֲוָתָם), tradus cu mai multă scrupulozitate de ediţia sinodală 1914 (de linie) – *Nu s-au lipsit de pofta lor* – şi de revizuirea din 1957: *Nimic nu le lipsea din cele ce pofteau*.

De asemenea, în 77,12/78,9, („Fiii lui Efraim, înarmaţi şi trăgând cu arcul, *au dat dosul* în ziua luptei"), Cornilescu, ru-

[347] Scrisorile purtate pe această temă se găsesc în Arhiva Bible Society (în special, la *Records of the Editorial-Translations Department – Romanian*) . O parte din ele pot fi consultate, în traducere, în ediţia, deşi cu un spirit partizan, publicată de Emanuel Conţac: „Cornilescu are în mod cert un dar de a folosi limba română populară"; traducerea sa a reprezentat „o revoluţie spirituală în rândul poporului", „un eveniment de o importanţă uriaşă pentru naţiune", astfel că Societatea Biblică Britanică „a făcut un lucru măreţ dând poporului român o versiune mare", cu o „limbă română puternică şi expresivă" (Conţac 2014: 93, 129, 137, 198). Totuşi, agenţii vedeau că limba folosită e mult prea liberă, că se joacă cu termeni precum „dreptate", iar asta, după ce îşi dăduseră seama că au mai fost duşi de nas, în privinţa traducerii tendenţioase a „odihnei de sabat", de către un adventist român (Conţac 2014: 95, 145, 197).

BDD-B837-06 © 2017 Mediaprint
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.115 (2026-11-17 07:58:27 UTC)

pând chiar cu tradiţia biblică britanică, adaptează o expresie care suna asemănător cu „tournèrent le dos le jour du combat” din Segond, dar sintagma, care apare în *Psaltirea* de linie, este folosită (poate şi înţeleasă) greşit: „a da dosul” însemna „a da pe mâna…” („Şi al vrăjmaşilor mei mi-ai dat mie dosul” – 17,44/18,40), iar nu „a întoarce spatele”. Atât în greceşte, cât şi în ebraică (נָתַתָּה), verbul e aici la persoana a 2-a, aşadar nu vrăjmaşii întorc dosul şi fug (cum înţelege Cornilescu), ci Dumnezeu e cel care dă *dosul* lor psalmistului, astfel încât el să îi poată prinde din spate (sens permis de νῶτον, pe care îl păstrează şi *Vulgata*, dar şi versiunea King James). E drept, revizia ortodoxă din 1957 pierde şi ea sensul din Ps. 17/18: *i-ai făcut să fugă*, dar la Cornilescu e totuşi vorba chiar de o abatere de la principiul său privind înnoirea limbajului: apelează la o expresie arhaică, dar cu un sens eronat.

La fel, în 21/22,27, sintagma *familiile neamurilor*, traduce în limba curentă destul de nepotrivit *seminţiile neamurilor*, lăsând loc interpretării prozaice a lui *neamuri*, în registrul casnic. De asemenea, în 65,1/66,2, unde, în locul versiunii de linie „Cântaţi numele Lui; *daţi mărire laudei Lui*” (conform δότε δόξαν), Cornilescu pune: „*Cântaţi slavă numelui său. Măriţi slava* Lui prin laudele voastre”, părând că înţelege *măriţi* în sensul de *a spori*, desigur mai neaoş ca sens, dar evident departe de intenţia textului original (שִׂימוּ כָבוֹד תְּהִלָּתוֹ). (O observaţie asemănătoare se poate face şi despre confuzia dintre participiul *urât* şi adjectivul cu aceeaşi formă, în 13/14,1).

„Şi n-am putut să văd” din 39,16/40,12 este tradus de Cornilescu, simplificator, după sugestia lui Segond, „Şi nu *le* mai pot suferi vederea” – cu referire la păcate –, schimbând deci sensul: nu se tulbură vederea din cauza păcătoşeniei şi a suferinţei pricinuite de aceasta, ci pur şi simplu psalmistul nu suferă să se gândească la păcatele proprii…

BDD-B837-06 © 2017 Mediaprint
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.115 (2026-11-17 07:58:27 UTC)

În 46/47,7, ψάλατε συνετῶς este redat de *Psaltirea* de linie: „Cântaţi *cu înţelegere*”[348], συνετῶς însemnând *cu inteligenţă, cu înţelepciune*. Textul Masoretic are „zammrû *masḵîl*” – זַמְּרוּ מַשְׂכִּיל –, *masḵîl* însemnând *cu atenţie* sau *cu înţelepciune*, care ar putea fi redat deci prin „*cu luare aminte*”[349]. „Cântaţi *cu înţelepciune*” are şi Aristia în 1859. Keller-Ştefanide dădeau o formă mai confuză: „Psalmodiaţi *cânteculu*”, iar din 1866 se preferă varianta scurtă: „Cântaţi *o cântare*” („Cântaţi-i *o cântare*” – 1867, „Cântaţi-i *cântare*” ulterior, aşa cum se găseşte şi în unele ediţii occidentale, ca Segond). Cornilescu pare preocupat doar de accesibilizarea expresiei atunci când alege, riscant: „cântaţi *o cântare înţeleaptă*”[350].

---

[348] Urmând o veche tradiţie. P. Hurmuzaki: „*cântaţi înţeleptu*”; aici Nicodim şi Bălţăceanu preferă, totuşi: „*cu pricepere*”.

[349] Sens cu care apare în 40:1/41:2: „*cel care ia aminte* la sărac”. De la שֵׂכֶל, *înţelepciune, inteligenţă* – cf. 110/111,10. Vulgata are, în Psalmi iuxta LXX: *psallite sapienter*; iar la Psalmi iuxta hebraeos – *canite erudite. Psaltirea* slavonă dă: **поите разумиw** – *contemplând*, *cugetând*, *înţelegând* (**разумиw** însemnând, conform Miklosich, *prudenter*, înţelepţeşte).

[350] Trebuie admis însă că aici s-a creat în Occident o întreagă tradiţie. *Sing praises with a maskil,* dă *New International Commentary* (Declaissé/Jacobson/Tanner 2014: 430). Bible Works (Dicţionarul W. Holladay) interpretează cuvântul în aceeaşi manieră: ca pe un termen tehnic ce descrie un cânt cultic de înţelepciune, pe muzică. Segond avea: *Chantez un cantique!* Iar Alter dă: *hymn joyous song* – explicând că a dedus acest sens din modul de utilizare în Am. 5,13 (Alter 2007: 167). Cheyne desprinde caracterul de termen tehnic din versetul 2 Par. 33,22 – unde, de asemenea, apare echivalenţa între termenul grecesc şi cel ebraic. *Translator's Handbook* înşiră psalmii denumiţi astfel (32, 42, 44, 45, 52, 55, 74, 78, 88, 89, 143 – după numărătoarea Textului Masoretic), dând pentru verbul שָׂכַל, *a fi prudent, întelept* şi sensul de *a fi în stare*, desprins din 2 Par. 30,22, (Bratcher/Reyburn 1991: 302, 439). Aminteşte apoi mai multe alte transpuneri: *with all your heart* (New English Bible), *learn the music* (New Jerusalem Bible), a *skillful song* (Ediţia Mitchel Dahood), *a hymn* (New Jewish Version), *a poem* (Spanish Common Language

BDD-B837-06 © 2017 Mediaprint
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.115 (2026-11-17 07:58:27 UTC)

Pasajul din 91/92,11 („şi a privit ochiul meu către vrăjmaşii mei şi pe cei vicleni, ce se ridică împotriva mea, îi va auzi urechea mea” – 1957) este transpus de Cornilescu într-un limbaj vulgar ataşând şi un sens pe măsură. Traducerea sa („ochiul meu îşi vede împlinită dorinţa faţă de vrăjmaşii mei şi urechea mea aude aude împlinirea dorinţei mele faţă de potrivnicii mei cei răi”) insinuează, dezvoltând o sugestie de la Segond şi Darby, că psalmistul *dorea* răul potrivnicilor – în contradicţie cu atitudinea lui David, care îl numeşte *iubit* pe Saul – II Reg. 1,23.

În spiritul apusean protestant, formele verbale ebraice, lipsite de sistemul timpilor din limbile europene [351] sunt interpretate într-un mod liber, uneori discutabil. Ca regulă, se preferă banalizarea prin prezentul general, atunci când o redare mai riguroasă ar păstra viitorul pentru imperfect şi trecutul pentru perfect. De pildă, „Arderile de tot nu le vei binevoi” este redat, în 50,17/51,16, prin generalul: „Dar ţie *nu-ţi plac* arderile de tot” (deşi verbul רָצָה era aici la imperfect: תִּרְצֶה), contrazicând chiar sfârşitul psalmului – unde Dumnezeu *binevoieşte*, totuşi, jertfele de viţei (50,20/51,19).

Părintele David remarca, la Cornilescu, întrebuinţarea, în Noul Testament, a unor termeni inadecvaţi într-un text religios destinat marelui public (David 1957: 38): *Nebunia lui Dumnezeu* – după Segond: *la folie de Dieu*, transpunând hipercorect grecescul τὸ μωρὸν τοῦ θεοῦ, redat, în 1 Cor. 1,25, de versiunea sinodală curentă (post-1951): „ceea ce pare…” sau, de ediţia 1914: „Ce este nebun al lui Dumnezeu” (formulare perfect compatibilă cu originalul). Hiper-

Version) – *poem* transpunea de altfel şi New Jewish Bible, ca titlu generic, în timp ce Ediţia James Moffatt New Translation are: *odă*.

[351] De fapt, şi pentru greaca veche se susţine, în traductologia protestantă, irelevanţa timpurilor şi prevalarea aspectului verbal – teză impusă în special după apariţia lucrărilor lui S. Porter şi B. Fanning.

BDD-B837-06 © 2017 Mediaprint
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.115 (2026-11-17 07:58:27 UTC)

exactitatea lui Cornilescu face casă bună cu o anume dorinţă de a epata, de vreme ce nu oferă un înţeles suplimentar textului, în schimb produce o impresie neplăcută, a unei interpretări lipsite de reverenţă – şi la fel cu cele ce urmează, în 1 Cor. 1,27-28 („slăbiciunea", „cele josnice" etc[352]). Trebuie remarcat că dintre ediţiile anterioare britanice până la Cornilescu, totuşi nici una nu recursese la acest limbaj, preluat apoi servil de versiunile neoprotestante ulterioare (vezi GBV ori NTR).

În *Psalmi*, astfel de alegeri neinspirate de cuvinte compromit inevitabil în primul rând calitatea traducerii sub aspectul ei poetic. În loc de „că m-au înconjurat câini mulţi" (21,17/22,16), Cornilescu preferă „că *nişte* câini mă înconjoară" – în afară de valenţele îndoielnice ale lui „nişte" într-o poezie, nu se înţelege de ce mai e nevoie de o rugăciune dacă pericolul e minimalizat astfel, prin conotaţiile peiorative ale articolului nehotărât. Acelaşi lucru, în cazul „căci *nişte* oameni mă hărţuiesc" (în 55/56,1, în loc de clasicul „m-a călcat omul") – aici, se poate bănui şi substratul polemic: ortodocşii, cu care traducătorul avea controverse, sunt doar „nişte oameni", fără harul pe care pretind că l-ar avea Biserica lor. „Multe sunt minunile şi *planurile* Tale pentru mine" (39,7/40,5) – sună excesiv de familiar, dacă nu şi neologic. Tot astfel, nu se potrivesc registrului poetic traduceri prozaice precum: „când *se vor face mari*" (77,8/78,6, în loc de „când *se vor ridica*"); „cu *instrumentul cu zece coarde* şi cu alăuta" (91/92,3, evitând „în *Psaltire cu zece strune…*"); „omul *prost*

[352] În aceeaşi categorie poate fi inclusă tratarea versetului Mat. 1,24, unde se foloseşte pentru γυνή *nevastă-sa* , apelând la un registru excesiv de familiar, pe lângă tenta de negare a pururea-fecioriei Mariei. În ediţiile 1859-1867 era „muierea sa", iar în 1871-1917, femeea sa. Aşa cum arată nota din Bible Works (lexiconul Gingrich), termenul grecesc „nu e în nici un caz lipsit de respect, dar nu există un termen englezesc general acceptat pentru el", de aceea „cel mai bine e să se omită acest cuvânt". Versiunile ortodoxe mai noi folosesc, în spirit pedagogic-catehetic, *logodnica*, ţinând cont că e vorba de un caz izolat, nu de o înlocuire sistematică.

BDD-B837-06 © 2017 Mediaprint
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.115 (2026-11-17 07:58:27 UTC)

nu cunoaşte" (91/92,6); „el bea din pârâu *în timpul mersului*" (109/110,7 – în loc de „*pe cale*"); „Cine este ca Domnul, Dumnezeul nostru, care locuieşte *atât de sus*? El îşi pleacă privirile *să vadă ce se face* în ceruri şi pe pământ (112/113,5-6); „marea a văzut *lucrul acesta* şi a fugit, Iordanul s'a întors înapoi" (113/114,3); „Dumnezeul nostru este în cer, *El face tot ce vrea*" (113,11/115,3); „*tot ce are suflare*" (150,6 – în loc de „*toată suflarea*") etc.

Astfel de formulări lipsite de savoare poetică sunt folosite, în principiu, din nevoia de a înnoi limbajul, care în vechea *Psaltire* de linie s-ar fi îndepărtat de limba curentă. Totuşi, chiar şi acestei întreprinderi îi lipseşte consecvenţa, căci recunoaştem în versiunea lui Cornilescu multe expresii, formulări, soluţii la probleme delicate de traducere a poeziei *Psalmilor*, care, fiind impuse deja culturii române prin versiunea de linie, sunt preluate ca atare: *vierme, nu om, ocara oamenilor* (21/22,6); *să fie ruşinaţi şi înfruntaţi* (39,19/40,14); *nu mă lepăda de la faţa Ta* (50,12/51,11); *a plouat peste ei mană de mâncare* (77,28/78,24); *Dumnezeule… neamurile în moştenirea Ta* (78/79,1); *varsă-ţi mânia peste neamurile care nu te cunosc* (78/79,6); *umblă în întuneric* (81/82,5); *stăpâneşte în mijlocul vrăjmaşilor tăi* (109/110,2); *fie numele Domnului binecuvântat de acum şi până în veac* (112/113,2) etc.

V.6. Divergenţele între Textul Masoretic şi Septuaginta

Un important aspect al diferenţelor generale între *Psaltirile* „britanice" şi *Psaltirea* de linie ortodoxă o reprezintă folosirea ca sursă a traducerii a textului ebraic (Masoretic), în locul celui grecesc (LXX). Aici, tradiţia protestantă a ajuns, în

BDD-B837-06 © 2017 Mediaprint
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.115 (2026-11-17 07:58:27 UTC)

1968[353], la o reconciliere cu cea catolică, formând o unică tradiţie biblică a Europei apusene – opusă însă celei ortodoxe.

Linia pe care BFBS merge cu stricteţe, începând din 1825, promovează, urmându-l pe Luther[354], textul ebraic drept sursă pentru traducerea Vechiului Testament. E vorba însă de o versiune stabilizată în secolul II, de Rabbi Akiba, în mijlocul controverselor cu creştinii[355], vocalele fiind adăugate de

[353] Prin documentul *Guiding Principles for Interconfessional Cooperation in Translating the Bible*.

[354] Deşi, pe de o parte, întemeietorul Protestantismului critica exegeza evreilor asupra Psalmilor pentru că excludea sensul profetic mesianic, după învăţarea limbii ebraice, s-a bazat tot mai mult pe Textul Masoretic (Schwartz 1955, 174-5). „The gospel, Luther wrote in 1524, has been given to man through the Holy Ghost only, but His message was transmitted by means of language", mai citează Schwartz (1955, 193 – după *Werke*, Weimar Ausgabe, vol XV, p. 37/3-6), , apoi notează: There is thus a close connexion between the content of Holy Writ and its actual wording in its original languages. It is necessary for the understanding of Scripture to study the exact meaning of the text in the original languages, for words are the vehicle of thought, they are like a shrine in which God's truth is found" (*ibid.*, 193-4). Convins că *un teolog nu se poate baza pe traduceri ale Bibliei* (*An die Ratsherren...* – Weimar Ausgabe, vol. XV, p. 40/14-26, *apud* Schwartz 1955, 196), Luther îi condamna pe traducătorii Septuagintei în termeni duri: „They were «not learned», ingnorant of Hebrew, their rendering is most inept, and they misunderstood the words and idioms of speech. Finally Luther reproaches the translators of the Septuagint for falsifying the text" – Schwartz *Tischreden*, vol IV, Weimar Ausgabe, nr. 4896 (6-16 mai 1540) şi nr. 5001 (21 mai-11 iunie 1540), *apud* Schwartz 1955, 201-2.

[355] Aşa cum subliniază Pells, citând Părinţi ai Bisericii (precum Epifanie, Ieronim, Iustin Martirul, Irineu, Augustin etc) care acuzau alterarea de către evreii de după Hristos a textului biblic (nealterat încă în timpul lui Iosif Flaviu), în scopul eliminării profeţiilor mesianice (Pells 1911: 9, 12-16). Subscriem şi noi consternării lui că Bible Society publică traduceri după surse mai noi ignorând sursele mai vechi. E inexplicabil cum Canton poate relata, cu naivitate, în marginea istoriei BFBS, episodul din 1821, când turcii l-au spânzurat pe patriarhul grec Grigorie al V-ea şi au lăsat cadavrul trei zile la poarta Patriarhiei, *apoi, timp de alte trei zile, l-au predat sa fie obiectul batjocurii evreilor din oraş* (subl. n.), înainte de a-l

BDD-B837-06 © 2017 Mediaprint
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.115 (2026-11-17 07:58:27 UTC)

masoreţi abia din secolul VII (Kelly/Mynatt/Crawford 1998: 14-5). Cele mai vechi manuscrise datează din secolul X (Codex Aleppo, incomplet) şi XI (Codex Leningradiensis, complet). Septuaginta, ale cărei manuscrise datează de la mijlocul secolului IV şi a fost întrebuinţată de Sinagogă timp 400 de ani, a fost abandonată de evrei pe fondul aceloraşi controverse. Abandonarea textului grecesc, folosit de Părinţii primelor veacuri şi de scriitorii Noului Testament, a fost făcută, treptat, şi de Apusul creştin, pe fondul rivalităţilor crescânde cu noua Romă. O versiune ebraică a fost folosită la sfârşitul secolului IV pentru traducerea în latină a *Bibliei* de către Ieronim, şi a devenit, pe măsura răcirii relaţiilor cu Estul, versiunea autorizată pentru Biserica Catolică, apoi sursă a primelor traduceri protestante.

Nu e de mirare deci că între traducerile după versiunea greacă a *Psalmilor* şi cele având la bază textul ebraic deosebirile sunt numeroase şi, pe alocuri, majore. Alegerea între cele două variante nu e însă o opţiune filologică, ci, cum am arătat, una confesională (în funcţie de raportarea în primul rând la autoritatea lui Luther sau la cea a Părinţilor Bisericii), şi în funcţie de publicul-ţintă[356]. A folosi azi subtitluri precum „tradusă întocmai după textul original", reprezintă un abuz filologic, neexistând nicio dovadă (ci, dimpotrivă, numeroase motive de îndoială) că Textul Masoretic ar fi identic cu originalul folosit de Sinagoga precreştină.

---

arunca în mare (Canton 1904: 412). Nu era vorba de cutare evreu, ci de comunitatea reprezentativă evreiască din Istanbul – cunoscută de altfel pentru lunga istorie de controverse cu creştinii ortodocşi. Cum de nu îşi pune întrebarea dacă acea comunitate prezenta suficientă încredere în privinţa păstrării intacte a *Bibliei* pe care Societatea o publica exclusiv?

[356] Pentru teologia ortodoxă, textul ebraic are doar o autoritate din punct de vedere critic. Deci una relativă, nu absolută. Cel grecesc are în plus „o autoritate oficială", care îi permite să fie folosit în Biserică. Aceasta este totuşi „fundamentată pe aprobare tacită" (Prelipcean/Neaga/Bârna/Chialda 2003: 66, 74).

BDD-B837-06 © 2017 Mediaprint
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.115 (2026-11-17 07:58:27 UTC)

V.6.1. Diferenţe atestate de Noul Testament

20 de locuri din *Psalmii* versiunii Septuaginta care sunt citaţi ca atare în Noul Testament apar într-o formă diferită în Textul Masoretic[357]. Iar unele diferenţe sunt foarte vizibile. De pildă, 2,9 este citat în Apoc. 2,27 în forma: „Tu le vei *paşte* pe ele cu toiag de fier", însă apare în *Psaltirile* Britanice din 1863 şi 1867, apoi la Nitzulescu şi Cornilescu: „Tu le vei *zdrobi* cu un toiag de fier" – cuvântul רָעַע suportând oarecum ambele sensuri (*a sparge, a trata urât/a vătăma, printr-o purtare brutală*)[358]. Doar Aristia dă: „Vei *păstori* pe ei în vargă de fier", conform variantei greceşti: ποιμανεῖς.

În 8,2, forma redată de Mat. 21,16 este: „Din gura pruncilor şi a celor ce sug ţi-ai pregătit *laudă*", şi aceasta citim şi în *Psaltirea* de linie, conform Septuagintei: (ἐκ στόματος νηπίων καὶ θηλαζόντων κατηρτίσω **αἶνον**). La Cornilescu e însă: „Din gura copiilor şi a celor ce sug la ţâţă, Ţi-ai scos o *întăritură de apărare"*. În versiunea ebraică (מִפִּי עֹוְלִלִים וְיֹנְקִים יִסַּדְתָּ עֹז), este folosit substantivul *ʿôz* (עֹז), care e redat, în diferite locuri din

[357] Ele sunt evidențiate de aparatul critic al ediției Good News Bible Bible Societies, 1994. Am mai putea aminti și cele de 116 locuri în care varianta LXX e confirmată de Peshitta (Carbajosa 2008: 196-200).

[358] Totuşi, este vorba de un aramaism, ca şi în versetul 12, la *fiu,* singurul argument fiind paralelismul sinonimic (Janse 2009: 7-8; Cheyne 1904: 8). deşi acesta putea fi păstrat şi la o intervenţie târzie. Mai alas că cum se stabileşte de Janse (2009: 11-2), în linie cu Gunkel şi Mowinkel, era vorba de un Psalm cântat la sărbătorile regale, unde tendinţa omenească era de crescândă linguşire. De aceea, mulţi comentatori occidentali acceptă că aici textul ebraic a suferit o intervenţie. Unii (Peter Williams, directorul Tyndale House Cambridge, într-o discuţie personală) expediază problema spunând că sensul dublu e potrivit pentru o poezie. Totuşi, într-o traducere, trebuie distins sensul de bază (*phanopoeia*) ireductibil, al textului. Iar un alt traducător de la *Tyndale House* alesese, de pildă, *to herd*, pentru conotaţia mai dură decât a lui *to sheperd*.

BDD-B837-06 © 2017 Mediaprint
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.115 (2026-11-17 07:58:27 UTC)

Septuaginta, cu ambele sensuri. În interpretarea *Midraşului*, era vorba de copiii care din momentul în care erau învăţaţi Legea deveneau elemente de bază ale comunităţii (Midrash: vol. I, 124). În Noul Testament însă, versiunea greacă este citată de însuşi Iisus Hristos…

Din acelaşi Psalm, versetul 8,5 este redat, în Evr. 2,7, sub forma: „L-ai micşorat pe el [pe om] cu puţin faţă de *îngeri*" (Biblia 1968), pe când Textul Masoretic dă varianta – incompatibilă cu Întruparea –: „L-ai făcut cu puţin mai prejos decât *Dumnezeu*" (traducerea Cornilescu – care foloseşte sugestia lui Segond); câteva ediţii „britanice" păstraseră totuşi forma grecească: Aristia (1859) – „L-ai făcut ceva mai inferior de kit îngerii"; Vechiul Testament Iaşi (1867) – „L-ai făcut cu puţin mai mic decât pre angelii".

O altă contradicţie flagrantă se găseşte în pasajul 39,9-11/40,6-8, redat de *Psaltirea* de linie (revizuirea 1957): „*Jertfă şi prinos n-ai voit, iar trup mi-ai întocmit.* Ardere de tot şi jertfă pentru păcat n-ai cerut. Atunci am zis: «Iată vin! În capul cărţii este scris despre mine. Ca să fac voia Ta, Dumnezeul meu, am voit şi legea Ta înlăuntru inimii mele»", formă citată, de altfel, în Evr. 10,5 (θυσίαν καὶ προσφορὰν οὐκ ἠθέλησας σῶμα δὲ κατηρτίσω μοι), în timp ce la Cornilescu găsim: „*Tu nu doreşti nici jertfă, nici dar de mâncare, ci mi-ai străpuns urechile*; nu ceri nici ardere de tot, nici jertfă de ispăşire. Atunci am zis: «Iată-mă că vin! În sulul cărţii este scris despre mine Vreau să fac voia Ta, Dumnezeule! Şi Legea Ta este în fundul inimii mele»". *Midraşul* Sinagogii (Midrash: vol. I, 435) – preluat şi de *Translator's Handbook* al UBS (Bratcher/Reyburn 1991: 384) – susţine că fraza ebraică (זֶבַח וּמִנְחָה לֹא־חָפַצְתָּ אָזְנַיִם כָּרִיתָ לִי) s-ar referi la ascultarea (1 Reg. 15,22) în sensul cerut de Samuil lui Saul (şi Alter susţine că ar fi vorba de *o putere de a asculta mai atent* – Alter 2007: 142) – deşi verbul כָּרָה mai apare în Textul Masoretic doar cu sensul

BDD-B837-06 © 2017 Mediaprint
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.115 (2026-11-17 07:58:27 UTC)

săpării de puţuri. Or, lui Saul i se cerea să se abţină şi să aştepte (1 Reg. 13,13), nu să ia iniţiativa spunând tocmai: „iată vin”… Sensul evident este deci al aducerii ca jertfă a propriei persoane în locul jertfelor de animale, aşa cum este citat de altfel pasajul, cu referire la Iisus, în Evr. 10,5. Cheyne arată că aceasta trebuia să fie varianta preferată de evreii din diaspora, care aşteptau să audă că nu mai trebuie să jertfească animale, ei neavând instituţia Templului la îndemână (Cheyne 1904: 146). *New International Commentary* (Declaissé/ Jacobson/Tanner 2014: 373) e de părere că traducătorii Septuagintei n-ar fi ştiut ce să facă cu expresia, de aceea au luat *săpat* drept *reparat*, folosind καταρτίζω, care are, printre sensurile secundare, şi *a repara*. Verbul grecesc apare însă în *Psalmi* doar cu sensul de *a întocmi, crea, alcătui.* Varianta de compromis, *urechi mi-ai întocmit*, ὠτία δὲ κατηρτίσω μοι, propusă de Rahlfs (şi preluată şi de Francisca Băltăceanu) se bazează pe un text *latin* (*Psalterium Gallicanum*[359]), care se presupune că ar fi fost tradus după coloana a cincea a *Hexaplei* lui Origen (pe baza lui, ediţia Rahlfs contrazice aici cu frivolitate toţi codicii antici, ca simple variante de subsol). În *Hexapla,* ὠτία era dat nu de Septuaginta, ci de versiunile Aquila, Symmachus şi Theodotius[360]. În fine, Mozley avansează ipoteza că, în ἠθέλησας ὠτία, varianta σῶμα ar fi apărut prin mutarea lui ς, de la cuvântul precedent, într-un manuscris

[359] O revizuire făcută de Ieronim, după un text preexistent, în funcţie de recenzia hexplară a septuagintei. Deşi e considerată în general o mărturie a textului Septuagintei, dependenţa nu era totală, ci uneori textul înclina spre varianta folosită de evrei (Estin 1984: 28, 32, 46).

[360] Cum sesiza Cheyne, care are de altfel mari dubii că originalul ebraic a arătat aici ca în Textul Masoretic (Cheyne 1904: 178-9). Vezi Hexapla: vol. II, 151. *New International Commentary* afirmă greşit că *soma* este „perhaps a variant tradition in LXX”, în timp ce *otia* s-ar afla în „all extant LXX mss.” (Declaissé/ Jacobson/Tanner 2014: 373) – există, într-adevăr, în Octapla, dar nu pot fi ignorate tocmai versiunile Vaticanus, Sinaiticus şi Alexandrinus.

BDD-B837-06 © 2017 Mediaprint
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.115 (2026-11-17 07:58:27 UTC)

fără pauze, alături de τι, care putea semăna cu un μ, iar *săpatul* la care face referire כָּרָה a fost înţeles ca o *dăltuire*, *modelare*[361] (sau chiar, la limită, s-a încercat traducerea unui pasaj obscur printr-o parafrază, în stilul *obscurum per obscurius*). Totuşi, Apostolul Pavel, care interpretează în sensul: *suntem sfinţiţi prin jertfa trupului lui Iisus Hristos, nu prin jertfele legii*, cunoştea, obiectiv şi filologic vorbind, bine textul legii, iar auditoriul său, la fel – cum vedem, de altfel, în *Evanghelii*, unde şi citatele date de Hristos din Septuaginta erau înţelese imediat de auditori – iar Hristos spune, pe de altă parte, deseori că *Psalmii* au vorbit despre El[362].

E limpede, în lumina cazurilor analizate mai sus, că în Textul Masoretic avem un alt corpus al *Psalmilor* decât cel din Septuaginta. Există, ca detalii, şi diferenţe mai puţin vizibile, care ţin de viaţa spirituală cotidiană: de pildă, clasicul „*mâniaţi-vă* şi nu greşiţi" din 4,4 (ὀργίζεσθε καὶ μὴ ἁμαρτάνετε) rămâne aşa doar la doar la Aristia, iar la Keller-Stephanide e păstrat în forma: „*De vă mâniaţi* totuşi nu păcătuiţi" (fiind redat şi de Efes. 4,26). Pe când, din 1866, găsim „*Cutremuraţi-vă* şi nu păcătuiţi", după Textul Masoretic (רִגְזוּ וְאַל־תֶּחֱטָאוּ). În unele schimbări, precum *Dumnezeu (nu) se mânie în fiecare zi* , sau *sărutaţi pe fiu/luaţi învăţătură,* se simte tonul mai aspru al Textul Masoretic, unde Dumnezeu e mai sever în relaţia cu neamurile (deşi mai blând cu evreii), astfel că uneori Iahve din Psalmii ebraici e

[361] „They will have understood *karit* כרית (elsewhere = ὀρύσσειν) in the sense of cutting and shaping" (Mozley 1905: 74).

[362] Mat. 21,42; 22,43; 27,46; Lc. 24,44 etc. Psalmistul, ca profet mesianic, vorbeşte de aducerea propriei persoane ca jertfă, aşa cum e citat pasajul şi în Evr. 10, 5. E mult mai plauzibil ca evreii să fi scos aluzia la Iisus decât ca Apostolul să fi citat greşit, iar apoi scribii să fi rescris psalmul în favoarea unui creştinism facil, cum ajung să susţină partizanii protestanţi ai autenticităţii Textului Masoretic (v. Jobes-Silva 2000: 97).

BDD-B837-06 © 2017 Mediaprint
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.115 (2026-11-17 07:58:27 UTC)

imposibil de înlocuit cu blândul, tolerantul şi cosmopolitul Iisus al Noului Testament.

Totuşi, multe diferenţe ţin doar de nuanţe, şi, evident, în mare parte textul ebraic nu poate să nu păstreze şi o anume savoare a originalului. Pe baza lui se pot verifica de altfel anumite neclarităţi, precum, în 50,6/51,5, dacă găsim *păcat* în loc de *păcate,* este mai corect şi lămuritor din punct de vedere teologic, fiind vorba, evident de păcatul originar, iar nu de promiscuitatea mamei lui David[363]. Din păcate însă, ediţiile „britanice" nu urmează întotdeauna Textul Masoretic în maniera ştiinţifică pe care o pretind. Aşa cum dezvăluia un traducător ieşean în 1872, la realizarea primei *Biblii* „britanice" româneşti, „unii au folosit traducerea greacă a textului ebraic, alţii pe cea franceză, pe cea germană", aşa că rezultatul a fost „o amestecătură şi o traducere cât de liberă se poate, traduceri de traduceri"[364]. Nitzulescu şi Cornilescu fac la fel: acceptă, împreună cu BFBS, Textul Masoretic drept superior versiunii greceşti, dar nu îl urmează strict. Exemplul evident este cunoscutul pasaj mesianic tradus în versiunea de linie: „*străpuns-au* (iar înainte de 1957, *săpat-au*) mâinile şi picioarele mele" (21,18/22,16), conform textului grecesc – **ὤρυξαν** χεῖράς μου καὶ πόδας. La fel găsim şi la Cornilescu: „*Mi-au străpuns* mâinile şi picioarele." „*Străpuns-au*" dă şi Nitzulescu, iar în ediţiile anterioare găsim variante asemănătoare: la Aristia (1859): „*au găurit* mâinile mele şi picioarele mele"; la Keller (1863): „*ei îmi găurescu*"; în Vechiul

[363] Corniţescu 2008: 27 – *în* ***păcate*** *m-a născut maica mea* e mai puţin teologic decât *în* ***păcat***, care trimite în mod mai clar la păcatul strămoşesc.

[364] Munca separată a opt persoane a dus şi la incongruenţe în modul de redare a termenilor şi expresiilor, în diferitele porţiuni de text, pe care Mayer va trebui să le studieze el însuşi, capitol cu capitol – mai reiese din scrisoarea co-revizorului I. Pallade din 2 noiembrie 1872, către dr. Alexander Thompson (Arhiva Bible Society, *Editorial Correspondence Inwards*, BSA D1/7). El revizuise Geneza-Rut (Darlow-Moule, 1293).

BDD-B837-06 © 2017 Mediaprint
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.115 (2026-11-17 07:58:27 UTC)

Testament de la Iaşi (1867): „*săpat-au* mănele mele şi piciórele mele". De fapt, Textul Masoretic respingea însă aici aluzia mesianică şi avea: „*ca de leu,* mâinile şi picioarele mele" (כָּאֲרִי יָדַי וְרַגְלָי). Sursele principale ale lui Cornilescu, Segond şi Darby (ca şi versiunea King James, de altfel), practică aceeaşi inconsecvenţă, toate bazându-se pe tradiţia occidentală creată de *Vulgata* – care traducea, după Septuaginta, *foderunt* – de la *fodio, a săpa, îmboldi,* corespunzător lui ὀρύσσω, *a săpa, a da gaură prin săpare* (în timp ce, în varianta tradusă din evreieşte, are *vinxerunt,* de la *vincio*, *a lega* – cum redă şi Aquila: ἐπέδησαν, *au legat*). Vedem de altfel că în acest loc, singura traducere românească realizată într-adevăr după Textul Masoretic e cea care aparţine Contesei Calomira de Cimara (1922), iar ea dă o soluţie de compromis, cu o completare între paranteze: „*Ca un leu [frânt-au]* mânile şi picioarele mele".

În evreieşte, *kā'ari*, כָּאֲרִי, *ca un leu*, şi *kā'arû*, כָּאֲרוּ, *au străpuns*, sunt apropiate, iar neînţelegerea poate veni, după Mozley (1905: 40), din simpla confundare (frecventă de altfel) a lui ר cu ד. *Translator's Handbook*, care oscilează între cele două variante[365], observă însă că noţiunea *legării* nu se potriveşte în context, unde trebuie să ne gândim mai degrabă la o acţiune a câinilor, mai plauzibilă fiind deci *sfâşierea*. Dicţionarul Sander-Trenel interpretează totuşi: „*cu forţa unui leu (ei au legat)* mâinile mele" (Sander-Trenel: 273). Pentru *bound* optează şi Alter, doar fiindcă altfel, „*ca un leu* mâinile şi picioarele mele" nu are nici un sens (Alter 2007: 74). Observând că *Targum*-ul apelează la un verb în plus pentru a deriva

[365] „Nici una nu poate fi propusă dogmatic ca fiind cea corectă" (Bratcher/Reyburn 1991: 221) – deşi versiunile latină, siriacă şi greacă dau la unison: „*străpuns*".

BDD-B837-06 © 2017 Mediaprint
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.115 (2026-11-17 07:58:27 UTC)

sensul: „***muşcă*** *precum leul*”[366], şi pentru a evita o traducere fără sens, *New International Commentary* improvizează, în context: „They circle me *like a lion, my hands and feet*”, speculând înţelesul care se desprinde, în engleză, din simpla păstrare a ordinii cuvintelor. Interpretările mai noi încearcă să demonstreze, totuşi, că ar fi vorba de felul leilor de a străpunge sau sfâşia mâinile, subînţelegând deci adăugirea din Targum şi adaptându-se viziunii creştine. Dar stilul general al corecturilor fariseice, care, cum am menţionat, caută să sublinieze forţa evlaviei iudaice, ne face să ne gândim la mesajul: „eu sunt ca un leu fiindcă sunt fariseu” – aşa cum desprinde şi Bălţăceanu, invocând comentarii rabinice: „m-au înconjurat cum înconjuri un leu” (Bălţăceanu: 96). Midraşul interpretează diferit (Midrash: vol. I, 320; II, 458), dar păstrând asocierea lui „ca un leu” tot cu mâinile psalmistului, iar nu cu vrăjmaşii: „mâinile şi picioarele mele *sunt urâte ca de leu*”, adică „*respingătoare*”, întrucât „ei le-au făcut respingătoare”, în felul cum Esterei i s-ar fi făcut vrăji, de către Amman, pentru ca picioarele ei să arate urâte în ochii împăratului Ahaşveroş – în timp ce Dumnezeu le făcea să strălucească. Versiunea descoperită la Qumran are însă în acest loc כרו, ceea ce confirmă varianta creştină din *Septuaginta*, *Vulgata* şi *Peshitta* – căci א cade uneori înainte de ר în conjugarea verbului, cum observă Mozley, nu însă şi din rădăcina substantivului. Această descoperire recentă nu ar trebui totuşi să ducă la abandonarea Textului Masoretic (ale cărui manuscrise conţin, în majoritate, „ca un leu”) *doar în acest loc particular*, ci la reevaluarea creditului pe care i-l dau cei care îl consideră în general drept versiunea originală,

[366] Declaissé/ Jacobson/Tanner 2014: 230. Într-adevăr Targumul susţine că *oamenii din jur* sunt ca leul, nu *mâinile* (Targum: 59) – idee care apare de altfel şi anterior, la versetul 13.

BDD-B837-06 © 2017 Mediaprint
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.115 (2026-11-17 07:58:27 UTC)

nealterată, a Vechiului Testament[367].

V.7. Episodul Cornilescu

Ideea în sine a Societăţii de a se ocupa, în ţări străine, de traducerea *Bibliei*, direct sau prin cei aleşi de agenţi, era deja un act de prozelitism, bazat pe speranţa că *Biblia* „va convinge de greşeală" (Steer 2004: 169) Bisericile tradiţionale. Prin impunerea unui format fără prefaţă şi comentarii se căuta, de asemenea, ruperea textului de cultele tradiţionale, iar utilizarea Vechiului Testament ebraic corespundea unei concepţii protestante. Din păcate, partizanatul de facto al Societăţii nu s-a oprit la atât, ci a făcut şi pasul către o reinterpretare forţată, strict confesională, a textului, uneori cu accente polemice anti-ortodoxe. În această privinţă, ediţia Cornilescu a reprezentat momentul de vârf, aşa cum a arătat şi Pr. David în cunoscutul său studiu. Totuşi, nu i se poate atribui ei în întregime această confesionalizare a textului biblic. Contribuţia ei cea mai importantă a constat în valorificarea sugestiilor date în această direcţie de ediţiile britanice anterioare, de agenţi, de mişcările neoprotestante locale şi de versiunile străine considerate, la rândul lor, mai respectabile (uneori, sursa lor urcând de altfel până la Textul Masoretic), pentru a crea o versiune confesională etalon, în epocă. Se încălcau, desigur, nu doar principiile de neutralitate statuate iniţial de Societate, ci şi cele pe care le apăra însuşi Cornilescu: „N-am

[367] La fel, şi în pasajul analizat anterior. Aceeaşi expresie (זִיז שָׂדָי), care apare în mod identic în 49,12/50,11 şi în 79,15/80,13, e redată de Nova întâi prin *quod movetur in agro*, apoi prin *singularis ferus*. Segond dă întâi *tout ce qui se* ***meut*** *dans les champs*, apoi, *les bêtes des champ*s. Iar Cornilescu, ia direct de aici: *tot ce se mişcă pe câmp*, respectiv *fiarele câmpului*, fără să mai recurgă la ebraică.

BDD-B837-06 © 2017 Mediaprint
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.115 (2026-11-17 07:58:27 UTC)

ţinut seamă de niciuna din consideraţiunile pe care le-ar putea aduce vreo confesiune asupra textului", căci „textul trebuie lăsat aşa cum e", de vreme ce „*Biblia* este şi rămâne mai presus de orice confesiune şi ei trebuie să i se supună orice confesiune care vrea să se întemeieze pe *Biblie* în susţinerile ei" (Cornilescu 1923: 567, 570).

Teoria protestantă că omul se mântuieşte prin decizia de a crede în Dumnezeu şi că nu există fapte bune este introdusă în textul biblic în primul rând prin eliminarea sistematică a noţiunilor de *om drept*, *sfânt* sau *cuvios*, prin înlocuirea termenului *nădejde* şi evitarea ideii de *mântuire* la viitor. Părintele David (1957, 33-4) considera înlocuirea „dreptăţii" cu „neprihănirea" (de pildă în Mat. 6,33; 25,46; Rom. 6,18 etc.) drept o marcă a traducerii Cornilescu, Într-adevăr, în Rom. 6, 18, versiunile anterioare lui Cornilescu (1859, 1863, 1868, 1871, 1875, 1877, 1881 etc) dau *dreptate* pentru δικαιοσύνη, nu *neprihănire*, Segond dă *justice*, iar Darby *righteousness* – ce-i drept, în englezeşte, adjectivul „right" nu se atribuie oamenilor, iar „just" e restrâns la judecători, astfel că în limbajul obişnuit „righteous" este un concept destul de vag, nu un echivalent pentru uzualul „drept" din româneşte; totuşi, „neprihănit" este echivalentul lui „unstained", nu al lui „righteous". Exista însă şi în Cartea Psalmilor din 1863 (Keller-Stefanide) „cu inima curată" în loc de „drept la inimă" (εὐθύς τῇ καρδίᾳ) (יְשָׁר־לֵב) – 10/11,2; 35,10/36,11 etc. –, iar conceptul neprihănirii se regăseşte şi în ediţia din 1866, unde, în introducerea Psalmului 7, e amintită „inocenţa" – de asemenea, în *Biblia* britanică din 1874 unde apare „nevinovăţia"[368].

[368] Tot în legătură cu acest concept, Cornilescu transpune în Noul Testament o traducere „interpretativă" sau „creatoare" în Gal. 2,16 (în stilul celei cunoscute, operată de Luther în Rom. 3,28): „numai prin credinţa" în loc de „prin credinţa", dar trebuie precizat că ea e preluată din Noul Testament scos la 1863 – de asemenea, versiunile „britanice" au oscilat aici între „credinţa *lui* Iisus Hristos" (1859, 1863, 1867), şi „…*în*

BDD-B837-06 © 2017 Mediaprint
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.115 (2026-11-17 07:58:27 UTC)

Uneori, şi textul ebraic susţine înlocuirea lui *a nădăjdui* (gr. ἐλπίζω) cu *a avea încredere* (*to trust*) – בָּטַח (bāṭaḥ): „*n-au avut încredere* în ajutorul Lui" (Cornilescu) – 77,26/78,22, faţă de: *„nici au nădăjduit* (ἤλπισαν) spre mântuirea lui" (*Biblia* sinodală 1914). De multe ori însă este vorba doar de o modificare la nivelul traducerii româneşti, pentru a se ocoli termenii neconvenabili (Cornilescu preia, în acest sens, mai mult sugestii de la Segond şi de la *Biblii* „britanice" anterioare decât apelează la sursele originale): „Pentru ca aceştia *să-şi pună încrederea* în Dumnezeu" (Cornilescu – 77,9/78,7), deşi originalul ebraic foloseşte כֶּסֶל (*kesel*), *speranţă*, ca în traducerea de linie (1914): „Ca să-şi pue întru Dumnezeu *nădejdea* Lor" (ἵνα θῶνται ἐπὶ τὸν θεὸν τὴν **ἐλπίδα** αὐτῶν).

Intepretarea discutabilă a elementelor de aspect verbal, de care am amintit mai sus, permite plasarea mântuirii doar în sfera prezentului: „*Sunt* cu inima veselă, din pricina *mântuirii* Tale" (Cornilescu – 12,6/13,5) deşi Textul Masoretic are יָגֵל, formă de *imperfect* al lui גיל, iar versiunea de linie traduce: „*Bucura-se*-va inima mea de *mântuirea* ta" (ἀγαλλιάσεται fiind formă de *viitor* al lui ἀγαλλιάω). Imperativul *mântuieşte-mă* (68/69,1) e şi el transpus într-un registru mai prozaic (*scapă-mă*), pentru evitarea omonimiilor neconvenabile.

Şi alte aspecte au reformulări (în mare parte, acoperite, de altfel, de Textul Masoretic), care convin spiritului doctrinei protestante. Oamenii nu pot face nimic (10/11,3), pentru că sunt doar oameni (9,20), dar şi Dumnezeu este mai blând, nepretinzându-le nimic: El e gata să ierte (85,4/86,5), nu îl batjocoreşte pe Leviatan (103,27/104,26) şi nu îi acuză pe

---

Iisus Hristos" (ca în 1875-1917 etc). Cornilescu face acelaşi lucru în Tit. 3,7, unde, în loc de „ca îndreptându-ne" („prin graţia lui" – 1863 sau „prin charulŭ lui" – 1877-1917), pune, îngroşând sensul participiului aorist: „odată socotit neprihănit…"

BDD-B837-06 © 2017 Mediaprint
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.115 (2026-11-17 07:58:27 UTC)

oameni pentru vreun păcat concret, cum ar fi, de pildă, hoţia la cântar (61/62,9) – ca în *Psaltirea* de linie (1914).

Accentele polemice cunoscute privind preoţia (prezbiteratul) nu se rezumă la Noul Testament[369]. Nici în *Psalmi* nu există clasicul „după *rânduiala* lui Melhisedec” (κατὰ τὴν τάξιν Μελχισεδεκ – 109/110,4) ci, la Cornilescu, „*felul* lui”). La 1859, Aristia pusese „după *ordinea* Melkisedek”, iar Keller-Stefanide schimba în 1863 cu „*modul* lui”. În 1866, Ieronim pune din nou „*rânduiala*”, dar este corectat, în 1867, de agentul William Mayer[370], iarăşi cu „*modul* lui”, ce rămâne până la Nitzulescu, care găseşte soluţia: „după *chipul* lui Melchisedek”. Expresia din Textul Masoretic (עַל־דִּבְרָתִי מַלְכִּי־צֶדֶק) este într-adevăr problematică, pentru că, deşi דִּבְרָה e explicat de dicţionare[371] cu sensul *manière*, *manner*, trimiterea biblică se face, de regulă, numai la acest verset. Segond traduce, desigur, *manière*, în timp ce ediţiile englezeşti au în general *order* – dar New American Bible preferă: *like Melchizedek*.

Semnul egal pus de Cornilescu închinarea la icoane şi idolatrie nu apare, cum credea Pr. David, numai în Noul Testament[372], ci el este deja în Cartea Psalmilor din 1920, în

[369] Studiul Pr. David amintea (David 1957: 35) înlocuirea sistematică a lui *preoţi* cu *prezbiteri* (Iac. 5,14, Evr. 5,24 etc). Nu găseam această opţiune în traducerile britanice din 1859 şi 1863, dar ea apare din 1867, unde sunt preferaţi *bătrânii*, în timp ce din 1871-1917 se pune *presbiteri*. De asemenea, mai remarca înlocuirea, în Evr. 7,24, a adjectivului *netrecătoare* (în legătură cu preoţia), prin perifraza fals sinonimică „care nu poate trece de la unul la altul”. Ediţiile 1859 şi 1863 dădeau, corect, „are preoţia vecinică”, în 1867 găseam „are preoţia neschimbătoare”, iar din 1875 versiunile britanice au: „are preoţia neîncălcată”.

[370] De la London Jews Society din Iaşi (Darlow-Moule: 1292).

[371] Sander-Trenel: 117, Koehler-Baumgartner: 212, BDB: 184. Dicţionarul Holladay, inclus în Bible Works 9, mai dă şi *way*.

[372] Părintele David credea că nu Cornilescu a pus în Ps. 96/97,7 *icoane* în loc de *chipuri cioplite*, ci editorii ulteriori (David 1957: 36), deşi

BDD-B837-06 © 2017 Mediaprint
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.115 (2026-11-17 07:58:27 UTC)

ofensatorul verset Ps. 96/97,7: „Sunt ruşinaţi toţi cei ce slujesc *icoanelor* şi cari se fălesc cu idolii”. Aici, el traduce פֶּסֶל (*pesel*), γλυπτός, *chip cioplit* (Biblia 1968 – vezi Lev. 26,1), prin *icoană*, dependent de Segond (*image*), de anumite locuri traduse astfel în ediţiile anterioare ale Noului Testament „britanic” şi de o concepţie polemică, pe care între timp englezii înşişi, finanţatorii ediţiei sale, au abandonat-o. *Icoana* desemnează în limba română în mod evident picturile religioase cu care ortodocşii (astăzi, şi anglicanii) îşi ornează bisericile şi pe care le venerează, în virtutea unei vechi tradiţii teologice bizantine, ignorată însă de colportorii din epocă ai Societăţii[373]. *Psaltirile* „britanice” anterioare ţinuseră cont de sensul din limba română: 1859 – *adoră sculpturele* ; 1863 – *adorătorii sculpturelor*; 1867 – *servesc imaginilor sculptate* ; Nitzulescu – *servesc la chipuri cioplite*. Versiunea de linie ortodoxă dădea, desigur, „se închină celor ciopliţi” (1914) sau „chipurilor cioplite” (1957).

Părintele David (1957, 36) mai reproşa traducerea, în Luc. 16,23, a lui ᾅδης nu prin *iad*, ca în vechea tradiţie, ci cu un echivalent al lui שְׁאוֹל: *locuinţă a morţilor* – concept vag ce nu face decât să susţină concepţia adventistă despre inexistenţa iadului. Aici sugestia nu vine din ediţiile britanice anterioare

---

cita locuri unde la Cornilescu apare *icoană* în loc de *chip* în Noul Testament, precum în Rom. 1:23. Şi aici însă, în ediţia 1871, care prefera termenii latini (ex. *glorie* în loc de *slavă*)– e drept, în ediţiile 1859-1867 se dădea tot *chip*, iar de la 1875 înainte s-a dat *închipuire*. De asemenea, în Apoc. 13,14, acolo unde Cornilescu foloseşte *icoană* pentru *chip* (făcut fiarei), cuvântul apare şi în ediţia 1863 („se facă *icona* ferei”), în timp ce ediţiile 1871-1917 aveau *imagine* – numai în 1859 şi 1867 s-a păstrat „chip”, ca în versiunile ortodoxe.

[373] Canton relata cum, în Rusia, un om ar fi înţeles, citind pentru prima oară Vechiul Testament, că icoanele, fiind de lemn, sunt totuna cu idolii de lemn descrişi acolo. Iar de aici se deducea că Russian Bible Society s-a desfiinţat din cauza temerilor clerului ortodox că adevărul Scripturilor le-ar deschide oamenilor mintea (Canton 1904: 415).

BDD-B837-06 © 2017 Mediaprint
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.115 (2026-11-17 07:58:27 UTC)

(care traduc, toate, *iad*), ci în principal de la Segond: *le séjour des morts*. Darby dă şi el *hades* (cu minusculă), dar traducerile mai noi au creat o adevărată tradiţie occidentală, în sensul evitării lui *hell* din KJV – echivalent al lui *inferno* din *Vulgata* – şi de a căuta un echivalent al conceptului ebraic: English Standard Version, American şi New American Standard Bible aleg *Hades* (cu majusculă), New American Bible, *the netherworld,* iar Common English Bible, *the place of the dead*. Această manieră de traducere ajunge, în Psalmi, să exprime o întreagă filozofie legată de moarte, cu tente, pe alocuri, anti-creştine. În versetul 15/16,10, redat în versiunea de linie (1914): „Că nu vei lăsa sufletul meu în *iad*, nici vei da pre cel cuvios al tău să vază stricăciune", găsim la Cornilescu: „Căci nu vei lăsa sufletul meu în *locuinţa morţilor*, nu vei îngădui ca prea iubitul Tău să vadă putrezirea"[374]. În 6,5, tendinţa lui Cornilescu de a duce sensul în acea direcţie[375] e încă şi mai vizibilă. Pasajul era oricum dificil, căci formularea greacă echivocă (ὅτι οὐκ ἔστιν ἐν τῷ θανάτῳ ὁ μνημονεύων σου ἐν δὲ τῷ ᾅδῃ τίς ἐξομολογήσεταί σοι), permite, cum observă Francisca Băltăceanu – chiar dacă ea preferă soluţia mai apropiată de textul ebraic), şi o interpretare creştină (Băltăceanu: 52), speculată de *Psaltirea* de linie românească (deşi versiunile mai vechi o ignorau): *Că nu este întru moarte cel ce Te pomeneşte pe Tine*. Începând cu ediţia 1863, se alege o formulare mai aproape de versiunea masoreţilor (כִּי אֵין בַּמָּוֶת זִכְרֶךָ בִּשְׁאוֹל מִי יוֹדֶה־לָּךְ): *„Căci în moarte nu se pomeneşte de Tine"*, interpretată de exegeţii protestanţi în

[374] Aici mai remarcăm, desigur, în loc de *cuvios* (ὅσιος) sau *pios* (חָסִיד), „cel preaiubit" – din raţiunile nefilologice amintite mai sus (sugestia venind tot de la Segond: *ton bien-aimé*).

[375] Este ciudat că aceasta este teza propovăduită de adventişti, care dau credit traducerii sale, dar el s-a opus adventiştilor, prin traduceri polemice la adresa lui Hellen White şi a respectării sâmbetei.

BDD-B837-06 © 2017 Mediaprint
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.115 (2026-11-17 07:58:27 UTC)

sensul rugăciunii lui Iezechia (Is. 38,18)[376]. Formularea lui Cornilescu merge însă până la scandalos: *„Căci cel ce moare nu-şi mai aduce aminte de Tine; şi cine Te va lăuda în locuinţa morţilor*?", fidel versiunii Segond: „Car celui qui meurt n'a plus ton souvenir; Qui te louera dans le séjour des morts?"[377] Această interpretare trebuie pusă şi în legătură şi cu versetul 87,11/88,10: „sau se scoală morţii să te laude?" – adoptat, din păcate, alături de alte forme ebraice, şi de ediţia ortodoxă 1957: „Sau cei morţi se vor scula şi te vor lăuda pe tine". Traducerea tradiţională ortodoxă era (de la Ms. 4389 la Biblia 1914): „Au *doftorii* (se) vor scula şi se vor mărturisi ţie?", iar diferenţa flagrantă e susţinută aici de deosebirea dintre textele ebraic (אִם־רְפָאִים יָקוּמוּ יוֹדוּךָ סֶּלָה) şi grecesc (ἢ ἰατροὶ ἀναστήσουσιν καὶ ἐξομολογήσονταί σοι) – ultimul, ignorat de bibliştii protestanţi drept o eroare a Septuagintei, deşi formularea ebraică e contrară aici doctrinei învierii, deci formula Septuagintei trebuia să fi fost adoptată cu bună ştiinţă, nu din vreo greşeală de citire[378]. *Morţi* era şi la Aristia, iar,

[376] Vezi Cheyne 1904: 19. Iar *New International Commentary* vede în LXX doar sensul: „nimeni nu îşi aduce aminte de Tine" (Declaissé/ Jacobson/Tanner 2014: 103) – neluându-l în calcul şi pe cel din greceşte, exploatat, în româneşte, de *Psaltirea* de linie.

[377] De asemenea, mai are, în 85,12/86,13, în loc de „iadul *cel mai de jos*" (κατώτατος) (תַּחְתִּיָּה), o traducere liberă: „*adânca* Locuinţă a morţilor". La Aristia găseam: „*foarte de jos*"; în 1866, „iadul *cel adânc*", schimbat, în 1867, ca „infernul cel mai adânc", iar, la Nitzulescu, în 1921, este: „infernul *cel mai de jos*". Şi ediţia 1863 dădea, totuşi, ceva asemănător cu Cornilescu: „lumea *de josu cea adâncă*".

[378] Chiar ortodoxul Pentiuc spune, totuşi, că de fapt „*umbre*" era mai inteligibil în text, fără a ţine seama că susţine astfel o argumentaţie împotriva Învierii. El îl citează pe Augustin, acuzându-l hazardat că avea o veneraţie exagerată pentru Septuaginta, când acesta arăta corect că traducătorii au intuit, sub puterea inspiraţiei, sensul originar al Psalmului. Comentatorul român era însă influenţat de *Biblia* de la 1968, cum recunoaşte (Pentiuc 2014: x, 76-7). Sensul Psalmului era, evident, că medicii (într-un înţeles nu departe de vraci îmbălsămători – Fac. 50,2), nu puteau

BDD-B837-06 © 2017 Mediaprint
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.115 (2026-11-17 07:58:27 UTC)

după 1863, când se încearcă „*Figurele celle întunecóse* scula-se-vor şi vorŭ lăuda pre tine?”[379], se adoptă, în 1866, „ori *umbre* scula-se-vor şi te vor lăuda”, care rămâne la 1867 („Sculase-vor *umbre*, ca să te laude?”), şi până la Nitzulescu – care are tot „*umbrele*”. În fine, în aceeaşi direcţie sens mai găsim la Cornilescu (de la Segond) şi traducerea: *Cei ce nu pot să-şi păstreze viaţa* – în 21,34/22,29.

Pe lângă acest tip de realism nepotrivit, *Psalmii* versiunilor britanice se mai caracterizează şi printr-o anumită hipercorectitudine, care acoperă, printr-o citire a textului în cheie istoric-geografică, aceleaşi idiosincrazii confesionale: cuvântul ebraic הֵיכָל, redat în greceşte prin ναός şi în latineşte prin *templum*, e tradus, conform tradiţiei occidentale, invariabil prin *templu*, încă de la Aristia în 1859, eliminându-se cuvintele *Biserică* sau *locaş*, prezente în versiunea de linie, care ar fi indus concepţia că Templul nu e doar cel din Vechiul Testament, ci şi Biserica familiară cititorilor.

De la evreul Keller (1863) şi până la Nitzulescu, care renunţă, în general, la idee, tetragrama יהוה este redată prin *Iehova* (cum făcea şi Darby) acolo unde tradiţia românească

ridica un om căzut, într-o manieră care l-ar fi glorificat pe Dumnezeu: „Sau doctorii vor scula, *pentru ca oamenii să Te laude*?” – nuanţa impersonală subînţelege un „oamenii”, în Ps. 87,11/88,10 (*să te laude*), ca şi la Ioan 15,6 (variante echivalente ar fi: *ca să fii lăudat*/ *spre lauda Ta*). Termenul רָפָא sau ἰατρός apare, de altfel, în Vechiul Testament nu cu sensul pozitiv al medicului de azi (şi din Sir. 38, 1), ci mai degrabă ca un slujitor al amăgirilor şi adversar al adevăratei religii, al credinţei în Dumnezeu: 2 Par. 16, 12, Iov 13, 4, Ier. 8, 22. (Poate influenţat de mediul american în care trăieşte, Pentiuc face de altfel şi alte concesii îndoielnice iudaismului, spunând de pildă că slujbele ortodoxe ar avea pasaje antisemite – nevăzând caracterul simbolic, pozitiv şi negativ, al „iudeului” din textul liturgic.)

[379] Ediţia 1863 are şi în loc de *iad*, la 15/16,10, „imperiulŭ morţei”, iar la 6,5, „mormêntŭ”.

BDD-B837-06 © 2017 Mediaprint
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.115 (2026-11-17 07:58:27 UTC)

dintotdeauna, urmând direcţiilor latină (*Dominus*) şi greacă (κύριος), folosea *Domnul*. Cornilescu, neputând utiliza sugestia lui Segond (*l'Éternel*), admite corectura lui Nitzulescu şi revine, la rândul lui, la *Domnul*[380]. În schimb, redă hipercorect, în 103,19/104,18, pe שָׁפָן, tradus în Septuaginta ca χοιρογρύλλιος. Iniţial, acceptase soluţia *„iepure"* din *Psaltirea* de linie ortodoxă (de altfel, inexactă, deşi preluată şi de ediţia Keller în 1863) – nu e mulţumit nici cu soluţia lui Aristia din 1859, care dădea: „Petrele (sunt) refugiul *dessipedelor*"), nici cu a lui Ieronim, din 1866, „*şoarecele de munte*", păstrată ulterior, ci, din 1931, transcrie direct, corect ştiinţific, „*şafan*", cu derutante rezonanţe exotice[381].

V.8. Personalizarea în exces

Traductologii biblici protestanţi şi simplii teoreticieni occidentali ai traducerii poeziei stabilesc la unison[382] că un

[380] Deşi aici recomandarea de a folosi „numele personal al lui Dumnezeu" ca Iehova apărea chiar în *Regulile pentru traducători* ale BFBS, care luau ca model pasaje din versiunile autorizate britanice, unde această soluţie dădea – după cum se susţinea – mai multă forţă (Rules 1906: 7). Dar chiar şi ortodoxul Isidor de Onciul folosea, în epocă, *Iehova*.

[381] Galaction şi Radu dădeau, în *Psaltirea* din 1929, *dihor*. Apoi, în 1939, au preluat şi ei *şafan*. Ce-i drept, iepurele are vizuina în pământ, nu între pietre. Cazul e atins şi de Munteanu (2008: 108-9), din analiza căruia se vede că *Psaltirea* de linie, cea folosită în cult, a păstrat cuvântul moştenit, în timp ce, în restul *Bibliei*, s-au mai încercat sinonime şi în versiunile clasice ortodoxe.

[382] „A translation is a friendship between poets. There is a mystical union between them based on love and art" spune Barnstone (Barnstone 1993: 266), în timp ce Tytler merge mai departe: „How then shall a translator accomplish this difficult union of ease with fidelity? To use a bold expression, he must adopt the very soul of his author, which must speak through his own organs". (…) „Unless he is possessed of the most correct

BDD-B837-06 © 2017 Mediaprint
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.115 (2026-11-17 07:58:27 UTC)

bun traducător trebuie să aproprieze spiritul autorului, pentru a fi capabil să-i redea mesajul bazându-se şi pe experienţa proprie. Prin titlurile Psalmilor, tradiţia ne-a indicat că morala lor trebuie citită în cheia biografiei lui David. Lectura lor în versiunea lui Cornilescu trimite însă mai mult cu gândul la biografia autorului traducerii. În acest caz, se întâmplă deci invers: aşa cum foloseşte ca instrument *Biblia* pentru a susţine tezele doctrinare (împotriva propriilor principii declarate), îşi asumă şi Psalmii din perspectiva controverselor sale cu ortodocşii, afişând postura dreptului fugar, pe care o clama, cum ştim, în mod îndoielnic, în repetate rânduri[383] – chiar dacă

taste, he will be in continual danger of presenting an exaggerated picture or a caricature of his original". Se dă, în context, exemplul lui Voltaire, ca traducător al lui Shakespeare, arătând că traducătorii-poeţi „rank equally high in the list of original poets as in that of the translators of poetry" (Tytler 1813: 74, 114, 208). Din păcate nu se face pasul logic în domeniul religios, discutarea moralităţii şi a încrederii pe care o inspiră un traducător: o temă absentă în Protestantism. Totuşi, dintr-o perspectivă aplicată la Biblie, Nida spune, despre postura traducătorului: „He is not competent unless he has also a truly empathetic spirit. Apoi explică: „No translator can avoid a certain degree of personal involvement in his work. In his interpretation of the source-language message, his selection of corresponding words and grammatical forms, and his choice of stylistic equivalents, he will inevitably be influenced by his overall empathy with author and message, or his lack of it. It is quite understandable that the behavioral and intraorganismic meanings employed by the author will affect and be affected by the translators's corresponding values – which in no instance will be exactly the same as author's. Intellectual honesty requires the translator to be as free as possible from personal intrusion in the communication process. The translator should never tack on his own impressions or distort the message to fit his own intellectual and emotional outlook. At the same time, the human translator is not a machine, and he inevitably leaves the stamp of his own personality on any translation he makes. This being the case, he must exert every effort to reduce to a minimum any intrusion of himself which is not in harmony with the intent of the original author and message (Nida 1964: 151-2, 154)."

[383] Cornilescu se plângea agenţilor BFBS că va veni ziua când Biserica îl va da afară din cauza „convertirii" sale (Conţac 2014: 92-93:

BDD-B837-06 © 2017 Mediaprint
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.115 (2026-11-17 07:58:27 UTC)

ar fi fost, prin absurd, aşa, tot nu ar fi fost corect moral şi filologic să îşi exprime resentimentele în traducere…

Nici una din ediţiile britanice anterioare, nici Segond şi nici Darby nu i-au dat lui Cornilescu sugestia să traducă în loc de „Fericit bărbatul care n-a umbat *în* sfatul necredincioşilor” (1,1), „Ferice de omul care nu se duce *la* sfatul celor răi”[384]. Sigur, se poate invoca intenţia lui de transpunere într-o limbă cât mai banală, chiar cu preţul pierderii sensului, cum face în atâtea locuri, sau ne-am putea aminti versiuni foarte vechi (*Psaltirea* Şcheiană, *Psaltirea* Hurmuzaki[385]), dar în cazul său nu putem face abstracţie că a înfiinţat o confesiune nouă în România, Biserica Evanghelică, iar psalmul se potriveşte ca suport pentru această separare. Sfatul (βουλή, עֵצָה), venit în română din slavonescul **съвѣтъ**, admite, într-adevăr, un triplu sens (*consiliere*, *proiect* sau *adunare*) – ceea ce i-a indus şi pe alţii în eroare[386] –, dar prepoziţia greacă ἐν şi cea ebraică בְּ nu indică *direcţia* unei mişcări (sens pe care slavonescul **на** l-ar permite), ci doar *influenţa*, aşa cum găsim în majoritatea

---

The result is that he feels the day must come when the church will turn him out) – acuzând o persecuţie acolo unde era vorba de fapt de o înstrăinare conştientă, teologică şi practică, de Biserică. Se ridică deci din nou problema dacă cineva care poate pretinde că e persecutat în mod fals prezintă încredere ca interpret al Scripturii.

[384] LXX: Μακάριος ἀνήρ ὃς οὐκ ἐπορεύθη ἐν βουλῇ ἀσεβῶν. TM: אַשְׁרֵי־הָאִישׁ אֲשֶׁר לֹא הָלַךְ בַּעֲצַת רְשָׁעִים (’ašrēy hā’iš ’ăšer lô’ hālaḵ baʿaṣaṯ rᵉšāʿyim). Vulgata are aici: *Beatus vir qui non abiit in consilio impiorum.*

[385] Iar versiunea slavonă dădea: **Бл҃жень мѹ́жь, иже не идѐ на совѣ́ть нечестивыхъ.**

[386] **Varianta 1** – Nicodim Munteanu (1936, 1944): „care nu *se ia* ***după*** *sfatul* necredincioşilor”. **Varianta 2** – Dosoftei 1680: „n-au mers ***în*** *sfatul* necuraţilor”; 1673: „Ferice de omul *ce n-a meargе/În sfatul* celor fărădeleage”*; Biblia* 1688: „N-au mersu *în sfatul* necuraţilor”; *Psaltirea* de linie (1710 - prezent): „*în sfatul* necredincioşilor”; Corbea (1720): „ce nu *i-au fost svatul* ***cu*** necredincioşii”. **Varianta 3** – P. Scheiană: „nu mearge ***la*** *sfatul* necuraţilor”; P. Hurmuzaki: „nu mearse *la svatulu* necuraţilor”.

BDD-B837-06 © 2017 Mediaprint
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.115 (2026-11-17 07:58:27 UTC)

traducerilor moderne şi în alte locuri din *Psalmi*, unde se poate vedea că e vorba de *convingere* („sfatul săracului", aşa cum vedem în 13/14,6, este nădejdea în Domnul), deci nicidecum nu se referă la prezenţa fizică la o adunare eclezială sau alta.

Şi în alte opţiuni de traducere se poate bănui aceeaşi obsesie. „*Nişte îngâmfaţi* s-au sculat împotriva mea" sună la fel, spre deosebire de „*călcătorii de lege* s-au sculat asupra mea", din ediţia de linie), De asemenea, „batjocoritorii" ar putea fi înţeleşi ca fiind nu blasfematorii lui Dumnezeu, ci criticii sectanţilor – chiar şi aceste trimiteri arată că „persecuţia" la care ar fi fost supus traducătorul a fost cel mult una doar resimţită de el. În loc de „adunarea celor tari", avem la Cornilescu, în 85,13/86,14, „o ceată de oameni asupritori". De aceea, traducătorul îi poate dispreţui: în loc de „*ca unul din căpetenii* cădeţi", găsim la el: „veţi cădea *ca un domnitor oarecare*" (81/82,7).

Cum am văzut mai sus, Cornilescu foloseşte traducerea ca instrument polemic, arătând lipsă de respect faţă de text. Din punctul de vedere al eticii traducerii, era el, în acest caz, o opţiune potrivită pentru a reda fidel textul biblic unei comunităţi?[387] Agenţilor Societăţii Britanice, dacă nu ar fi fost încântaţi că pot face prozelitism prin el, ar fi putut să le dea de bănuit că, în calitate de oponent al ierarhiei ortodoxe, fostul ierodiacon nu îi corecta atunci când îi adresau, în scrisori, apelativul „reverend". „Cornilescu was *not* to be trusted" – a remarcat, doar târziu, un reprezentant al UBS[388].

[387] Nu e chemat orişicine să facă ediția cărților sfinte – e şi reacţia greco-catolică (Bălan 1914: 276).

[388] *Monsieur Beguin informed Dr Cockburn this morning in conversation that Mr Cornilescu was not to be trusted. (The conversation was about getting Roumanian Bibles into Roumania) 5.9.56* (Misc. Memos. Re. Scriptures for Rumania 1947-68, Dosarul D8 – 22-3, din Arhiva BFBS) Sublinierea aparţine autorului noţiţei. Era vorba de găsirea unei modalităţi de a trimite, printr-o persoană, *Biblii* în România, ceea ce ar fi presupus, probabil, şi contacte cu reprezentanţi ai BOR. Nu cunoaş-

BDD-B837-06 © 2017 Mediaprint
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.115 (2026-11-17 07:58:27 UTC)

Versiunea sa i-a entuziasmat pe moment pe agenţii Societăţii şi pe fondul cunoaşterii superficiale a limbii române (dacă nu ar fi avut o viziune atât de schematică a textului, ar fi trebuit să îi pună pe gânduri faptul că ei înşişi, ca străini, au putut corecta modul în care era redat cuvântul *dreptate* (Conţac 2014: 177, 214 etc.) –, iniţial tradus printr-o lungă perifrază, o adevărată definiţie), dar probabil a contat mai mult colaborarea în direcţia anumitor năzuinţe de colonialism cultural[389]: Cornilescu avea ca reper ediţiile occidentale (Segond şi Darby), oferind explicaţia: „sunt mai exacte *ştiinţificeşte*" (Cornilescu 1923: 569), deşi ele, cum exemplificam mai sus, erau mai dependente de tradiţiile proprii decât de rigoarea ştiinţifică[390].

V.9. Concluzii

Cornilescu cade în extrema unui limbaj colocvial şi inexact, preia orice sugestie de „ajustare" a textului în direcţia confesionalizării protestante, introducând şi altele noi, dintr-o

tem detaliile discuţiei cu activistul WCC, dar termenul folosit de secretarul UBS, Béguin, arată că, la acea dată, nici în mediile protestante nu mai făcea aceeaşi impresie „convertirea autentică" a lui Cornilescu – altfel, nu poţi spune despre cineva care L-a întâlnit pe Dumnezeu că nu e de *încredere*. Menţiunea nu arăta că nu trebuie deranjat ori expus, ci că *nu trebuie avut încredere în el*. Atunci, era oare potrivit ca traducător al Bibliei?

[389] Legătura dintre agenţi şi colonialismul britanic e recunoscută astăzi, chiar dacă se evidenţiază şi un efort al Societăţii pentru combaterea acestei tendinţe şi păstrarea identităţii culturale locale (Batalden/Cann/Dean 2004: 12).

[390] Traducerile oficiale englezeşti, ca şi toate celelalte occidentale, de la Luther încoace, erau făcute după textele originale grec şi ebraic doar declarativ. În realitate, ele erau interpretări ale acestor surse prin prisma versiunilor Vulgata şi Septuaginta – folosite ca „un fel de piatra Rosetta" (Pells 1911: 8). Lucru cu atât mai valabil pentru versiunea Darby.

BDD-B837-06 © 2017 Mediaprint
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.115 (2026-11-17 07:58:27 UTC)

perspectivă radicală. Din punct de vedere intelectual, e dependent mai mult de versiunea Louis Segond decât de vreun text original. Creditat, din neştiinţa limbii române şi din interes prozelitist, de agenţii BFBS, i-a dezamăgit ulterior şi pe aceştia. Astăzi, ediţia sa este depăşită din toate punctele de vedere şi de aceea credem că se impune o reevaluare a susţinerii ei (şi, în final, o înlocuire a ei, chiar şi de cei care doresc să se raporteze la Textul Masoretic, de care dă mărturie doar indirect), ţinând cont de noile realităţi interconfesionale şi cu o perspectivă mai ştiinţifică şi deschisă asupra surselor şi metodelor de traducere.

V.10. Analiză comparată: Psalmul 10/11 şi versetul 85/86,2

Psalmul 11, traducerea Cornilescu, faţă de alte ediţii „britanice”

1. La Domnul ***găsesc scăpare!*** (În Domnul m-am încrezut – 1959) (Eu mă încredu în Iehova – 1863) (În Iehova mă încred – 1867) (În Domnul mă încred – 1921) Cum puteţi să-mi spuneţi: ,,Fugi în munţii voştri, ca o pasăre?”

Psalmul 10, *Biblia* Sinodală 1914, cu sursele originale şi intermediare occidentale

1. Spre Domnul ***am nădăjduit*** (ἐπὶ τῷ κυρίῳ πέποιθα – LXX) (בַּיהוָה חסִֹיתִי – TM) (C’est en l’Éternel que je cherche un refuge – Segond) (In Jehovah have I put my trust – Darby), cum veţi zice sufletului meu, mută-te în munţi ca o pasăre?

Termenul „nădejde” este evitat deliberat.

2. Căci iată că cei răi încordează arcul, îşi potrivesc săgeata pe coardă, ca să tragă pe ascuns asupra ***celor cu inima curată*** (pe cei de inimă drepţi –

2. Că iată păcătoşii au încordat arcul, gătit-au săgeţi în tolbă, ca să săgete întru întunerec ***pre cei drepţi la inimă*** (τοὺς εὐθεῖς τῇ καρδίᾳ)

BDD-B837-06 © 2017 Mediaprint
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.115 (2026-11-17 07:58:27 UTC)

1859) (pre cei ce sunt cu inima curată – 1863) (pre cei drepţi la inimă – 1867) (pre cei drepţi cu inimă – 1921).

(לְיִשְׁרֵי־לֵב) (sur ceux dont le coeur est droit) (at the upright in heart).

„Inima dreaptă” din sursele ebraică şi greacă este redată prin „inima curată”, conform doctrinei protestante, la Cornilescu şi în ediţia 1863.

3. ***Şi când se surpă temeliile, ce ar putea să mai facă cel neprihănit?*** (De se vor destruge temeliile, ce poate face giustul – 1859)(De se vor destruge stâlpii, ce poate să facă dreptul – 1863) (Căci temeliile se surpă; Dreptul ce poate să facă? – 1867) (Căci temeliile de se surpă, Dreptul ce poate să facă? – 1921)

3. ***Că cele ce tu ai săvârşit, ei le-au stricat; dar dreptul ce a făcut?*** (ὅτι ἃ κατηρτίσω καθεῖλον ὁ δὲ δίκαιος τί ἐποίησεν) (כִּי הַשָּׁתוֹת יֻהֲרָסוּן צַדִּיק מַה־פָּעָל) (Quand les fondements sont renversés, Le juste, que ferait -il?) (If the foundations be destroyed, what shall the righteous do?)

Fraza „Că cele ce tu ai săvârşit, ei le-au stricat” suna prea creştin pentru a se putea regăsi în versiunea ebraică păstrată de Sinagogă; va fi fost înlocuită cu una mai potrivită situaţiei evreilor de după anul 70. De aici, diferenţa faţă de traducerea de linie (ortodoxă).

4. Domnul este în ***Templul*** (templu – 1859-1921) Lui cel sfânt, Domnul Îşi are scaunul de domnie în ceruri. Ochii Lui privesc, şi pleoapele Lui cercetează pe fiii oamenilor.

4. Domnul în ***Biserica*** (ναῷ) (הֵיכָל) (temple) cea sfântă a sa, Domnul în cer scaunul lui, ochii lui spre cei sărac privesc, genele lui întreabă pre fiii oamenilor.

Tot din spirit polemic şi identitar confesional, *Templu* apare, cu hipercorectitudine filologică, în loc de *Biserică*.

5. Domnul cearcă pe cel

5. Domnul întreabă pre cel

BDD-B837-06 © 2017 Mediaprint
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.115 (2026-11-17 07:58:27 UTC)

neprihănit (pe giustul – 1859)(cel drept – 1863 -1921), dar urăşte pe cel rău şi pe cel ce iubeşte silnicia.

drept (τὸν δίκαιον) (צַדִּיק) (le juste) (the righteous one) şi pre cel necredincios; iară cel ce iubeşte nedreptatea, urăşte sufletul său.

Ca şi în versetul 3, „dreptul” este înlocuit, în virtutea idiosincraziei confesionale protestante, cu „cel neprihănit”.

6. Peste cei răi plouă cărbuni, foc şi pucioasă: un vânt dogoritor, iată *paharul de care au ei parte* (partea păharului lor – 1859, 1863, 1921) (partea cupei lor –1867).

6. Ploa-va preste cei păcătoşi laţuri, foc şi iarbă pucioasă şi duh de vifor ***partea paharului lor*** (ἡ μερὶς τοῦ ποτηρίου αὐτῶν) (מְנָת כּוֹסָם) (c'est le calice qu'ils ont en partage) (shall be the portion of their cup).

În cazul expresiei „Iată paharul de care au ei parte”, se traduce un ebraism („partea paharului”) cu o expresie românească „a avea parte de” – cu sensul de *şansă*, *noroc*. Ebraismul se referea totuşi la drojdia care rămâne pe fundul paharului de vin atunci când trece de la unul la altul (74/75,8) – pe când încercarea de simplificare a limbajului aduce o aproximare a sensului.

7. *Căci Domnul este drept, iubeşte dreptatea, şi cei neprihăniţi privesc Faţa Lui.* (Căci Domnul (fiind) giust iubeşte giustiţia, aspectul lui caută la dreptate –1859) (Pentru că Iehova este dreptu, şi iubesce dreptatea, la celu dreptu'şi îndreptează aspectulu său – 1863) (Căci drept este Iehova, dreptate o iubesce; Pre cel

7. ***Că drept este Domnul, şi dreptăţi au iubit, îndreptări au văzut faţa lui (şi dreptatea a iubit şi faţa Lui spre cel drept priveşte*** – 1957) (ὅτι δίκαιος κύριος καὶ δικαιοσύνας ἠγάπησεν εὐθύτητα εἶδεν τὸ πρόσωπον αὐτοῦ) (כִּי־צַדִּיק יְהוָה צְדָקוֹת אָהֵב יָשָׁר יֶחֱזוּ פָּנֵימוֹ) (Car l'Éternel est juste, il aime la justice; Les hommes

BDD-B837-06 © 2017 Mediaprint
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.115 (2026-11-17 07:58:27 UTC)

drept'l vede facia lui – 1867) (Căci drept este Domnul, dreptate iubeşte el, drepţii văd faţa lui – 1921)

droits contemplent sa face) (For righteous is Jehovah; he loveth righteousness, his countenance doth behold the upright).

Cornilescu îl urmează pe Segond, cu adaptarea protestantă: *drept – neprihănit* doar în privinţa omului, pe când în privinţa lui Dumnezeu, δίκαιος rămâne *drept*.

86,2 – versiuni britanice

Păzeşte sufletul meu, pentru că sunt cuvios; tu, Dumnezeul meu, mântuieşte pe servul tău, care speră la tine – *1859*

Apără viaţa mea, căci eu sunt piosu; ajută servului tău, tu Dumnezeulu meu, în carele mă întredu eu – *1863*

Păzesce sufletul meu, căci cuvios sum.
Ajută, Dumnezeul meu, pre servul tău, carele se încrede în tine – *1867*

Păzeşte sufletul meu căci cuvios sunt. Ajută, Dumnezeul meu, pre servul tău, carele în tine se încrede – *Nitzulescu 1911/1921*

85,2 – versiunea de linie şi surse

Păzeaşte sufletul meu, că cuvios sânt, mântuieşte pre robul tău Dumnezeul meu, pre cel ce nădăjduiaşte spre tine – *1858* (*Şaguna*)

Păzeşte sufletul meu, că cuvios sunt, mântuieşte pre robul tău, Dumnezeul meu, pre cel ce nădăjdueşte spre Tine – *1914*

Păzeşte sufletul, căci *cuvios* sunt ; *mântuieşte*, Dumnezeul meu, pe robul tău, pe cel ce *nădăjduieşte* în Tine – *1957*

Garde mon âme, car je suis pieux ! Mon Dieu, sauve ton serviteur qui se confie en toi! – *Segond*

BDD-B837-06 © 2017 Mediaprint
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.115 (2026-11-17 07:58:27 UTC)

Păzeşte-mi sufletul, *căci sunt unul din cei iubiţi de Tine! Scapă*, Dumnezeule, pe robul Tău, care se *încrede* în Tine!
– *Cornilescu* (*1920, 1921, 1924, 1931*)

φύλαξον τὴν ψυχήν μου ὅτι **ὅσιός** εἰμι **σῶσον** τὸν δοῦλόν σου ὁ θεός μου τὸν **ἐλπίζοντα** ἐπὶ σέ – *LXX*

שָׁמְרָה נַפְשִׁי כִּי־חָסִיד אָנִי
הוֹשַׁע עַבְדְּךָ אַתָּה אֱלֹהַי הַבּוֹטֵחַ
אֵלֶיךָ *TM*

Keep my soul, for I am godly; O thou my God, save thy servant who confideth in thee – *Darby*

Se constată înlocuirea, la Cornilescu, a adjectivului *cuvios* cu perifraza *unul din cei iubiţi de Tine*; a verbului *a mântui*, la modul imperativ, cu *a scăpa* (în timp ce alte versiuni britanice preferau deja *a ajuta*); şi a verbului a *nădăjdui* cu *a se încrede* (sugestie din 1863 şi susţinută, în acest caz, de Textul Masoretic).

BDD-B837-06 © 2017 Mediaprint
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.115 (2026-11-17 07:58:27 UTC)